

Helsingin esiopetuksen opetussuunnitelma

2011

Helsingin kaupunki
Sosiaalivirasto
Opetusvirasto

Sisällysluettelo

Esipuhe.....	3
I ESIOPETUKSEN LÄHTÖKOHDAT HELSINGISSÄ.....	3
1. Esiopetuksen tavoitteet ja periaatteet.....	3
2. Näkemys lapsesta ja oppimisesta.....	4
2.1 Kuusivuotias.....	4
2.2 Kuusivuotias oppijana.....	5
3. Oppimisympäristö.....	5
3.1 Oppimisympäristön merkitys esiopetuksessa.....	6
3.2 Lapsen ja aikuisen rooli.....	6
4. Opetusmenetelmät ja työtavat.....	7
4.1. Eheyttävä opetus.....	7
4.2. Työtapoja.....	8
4.2.1 Leikki.....	8
5. Monikulttuurisuus esiopetuksessa.....	8
6. Lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelma.....	9
7. Arviointi.....	9
7.1 Lapsen arviointi esiopetuksessa.....	9
7.2 Lapsen itsearviointi.....	10
7.3 Toiminnan sisällön arviointi.....	10
7.4 Osallistumistodistus.....	10
II ESIOPETUKSEN KESKEISET TAVOITTEET JA SISÄLLÖT.....	10
1. Kieli ja vuorovaikutus.....	11
1.1 Oman äidinkielen ja kulttuurin tukeminen.....	12
1.2 Suomi toisena kielenä.....	12
2. Matematiikka.....	13
3. Etiikka ja katsomus.....	14
4. Ympäristö- ja luonnontieto.....	17
5. Terveys.....	17
6. Fyysinen ja motorinen kehitys.....	18
7. Taide ja kulttuuri.....	19
8. Vaihtoehtopedagogiikkaan perustuva esiopetus.....	21
III YHTEISTYÖ JA OPPILASHUOLTO.....	21
1. Kodin kanssa tehtävä yhteistyö.....	21
2. Yhteistyö perusopetuksen kanssa.....	22
3. Esiopetuksen oppilashuolto.....	23
4. Turvallisuuden edistäminen.....	24
5. Salassapito ja tietojen luovuttaminen.....	25
IV KASVUN JA OPPIMISEN TUKI JA TUKIMUODOT ESIOPETUKSESSA.....	26

1. Yleinen tuki.....	26
2. Tehostettu tuki.....	27
2.1. Pedagoginen arvio	28
3. Erityinen tuki.....	28
3.1. Pedagoginen selvitys	29
3.2. Erityisen tuen päätös.....	29
3.3. Pidennetty oppivelvollisuus	29
3.4. Henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOKJS).....	30
3.5. Tulkitsemis – ja avustajapalveluiden järjestäminen	30
VI OPETUSSUUNNITELMAN LAADINTA JA TOTEUTTAMISEN ARVIOINTI	31

ESIPUHE

Helsingin esiopetusta koskeva opetussuunnitelma perustuu esiopetuksesta annettuun lainsäädäntöön (eduskunta 24.6.2010, n:o 642) ja Opetushallituksen antamiin esiopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin (2.12.2010). Esiopetusta annetaan vuotta ennen oppivelvollisuuden alkamista. Se on perusopetuslain alaista opetusta, johon sovelletaan päivähoitolakia, kun opetus annetaan päiväkodissa. Helsingissä esiopetusta järjestetään sekä päiväkodeissa että kouluissa.

Esiopetus on suunnitelmallista kasvatusta ja opetusta, joka liittyy kiinteästi sekä varhaiskasvatukseen että perusopetukseen.

Helsingin esiopetuksen tehtävä on lausuttu esiopetuksen toiminta-ajatuksessa. Toiminta-ajatusta tehtäessä perustana on ollut Opetushallituksen antamat esiopetuksen valtakunnalliset perusteet. Lisäksi on otettu huomioon esiopetuksen toimintaan ja käytäntöihin soveltuen kaupunginhallituksen hyväksymät arvot ja kaupungin yhteisstrategiat. Yksikkökohtaiset esiopetuksen opetussuunnitelmat laaditaan Helsingin kunnallisen esiopetuksen opetussuunnitelman pohjalta. Yksikkökohtaisissa suunnitelmissa on kirjattuna tarkemmin ne käytännön toimintaperiaatteet sekä mahdolliset esiopetuksen painotukset, jotka ohjaavat yksikön kasvatusta ja opetustoimintaa.

I ESIOPETUKSEN LÄHTÖKOHDAT HELSINGISSÄ

Varhaiskasvatus ja siihen kuuluva esiopetus sekä perusopetus muodostavat lapselle kasvatuksellisesti ja opetuksellisesti eheän kokonaisuuden. Esiopetusta toteutetaan ja kehitetään yhteistyössä eri osapuolten kanssa, jotta voidaan tarjota kaikille Helsingissä asuville lapsille tasavertaisesti laadukasta kasvatusta ja opetusta. Hyvä esiopetus osaltaan ennaltaehkäisee syrjäytymistä.

Esiopetuksessa huomioidaan kaikkien mahdollisuus oppimiseen sekä yhteiskunnan perusarvoinen ja kansainvälisiin sopimuksiin perustuva tasa-arvoinen ja yhdenvertainen kohtelu.

1. Esiopetuksen tavoitteet ja periaatteet

Esiopetus rakentuu kodista saatavalle kasvatusperustalle. Yhdessä kotien kanssa tuetaan lapsen kehittymistä itsetunnon ja tasapainoiseksi. Tavoitteena on vahvistaa oppimisvalmiuksia sekä havaita ja ennaltaehkäistä oppimisvaikeuksia.

Lapsen elinikäiselle oppimiselle luodaan pohjaa esiopetuksessa. On tärkeää, että tuetaan lapsen oppimaan oppimisen, elämönhallinnan ja yhdessä toimimisen taitojen kehittymistä. Lapsi kokee tekemisen ja oppimisen iloa, ja hänen myönteinen minäkuvansa vahvistuu. Aikuinen tukee lapsen kasvua vastuuntuntoiseksi ryhmän jäseneksi ja ohjaa hyvään käyttäytymiseen. Tavoitteena on antaa aineksia tunteiden ja ajattelun kehittymiseen sekä toisten huomioon ottamiseen.

Esiopetuksessa toiminnan tulee olla monimuotoista, haasteellista sekä arjen toiminnoista lähtevää. Lähtökohtana ovat lapsen kiinnostuksen kohteet, kehitystaso ja aiempi oppimishistoria. Esiopetuksessa luodaan pohjaa hyvien työskentelytaitojen ja -tapojen kehittymiselle.

Helsinki on monipuolinen ympäristöltään, historialtaan ja väestöltään. Lapsi kohtaa täällä luontaisesti erilaisia kulttuureita. Tavoitteena on, että lapsi oppii hyväksymään erilaisuutta ja näkemään sen elämäänsä rikastuttavana. Lapsen kulttuuri-identiteetin kehittymiselle on tärkeää, että lapsi saa tutustua kotikaupunkinsa kulttuuritarjontaan ja liikkua kotikaupungissaan. Lapsi oppii hahmottamaan oman kodin ja sen lähialueen osaksi kaupunginosaa ja vähitellen osaksi koko kaupunkia.

Esiopetuksen toiminta-ajatus Helsingissä

Esiopetuksen tehtävänä on yhteistyössä kotien kanssa tukea Helsingissä asuvien lasten yksilöllistä ja yhteisöllistä kehitystä, oppimisen halua ja iloa sekä tervettä itsetuntoa. Lisäksi tehtävänä on antaa hyvä pohja elinikäiselle oppimiselle.

2. Näkemys lapsesta ja oppimisesta

2.1 Kuusivuotias

Jokaisen lapsen kehittyminen on ainutlaatuista ja yksilöllistä. Kuusivuotias lapsi on utelias, aktiivinen tutkija ja leikkijä. Hän leikkii ja toimii mielellään ryhmässä. Hänen yhteistyötaitonsa kehittyvät ja kyky huomioida toisten tunteita kasvaa. Lapselle alkaa kehittyä käsitys sääntöjen yleistettävyydestä ja ryhmässä toimimisesta.

Kuusivuotiaan tunteet ailahtelevat. Hän kokee olevansa välillä iso ja välillä pieni. Lapsen tunne-elämän kehittymiselle on tärkeää vuorovaikutus toisten lasten ja aikuisten kanssa sekä lapsen saama palaute ryhmässä toimimisesta. Tärkeää on myös, että lapsi oppii tunnistamaan ja ilmaisemaan omia tunteitaan.

Kieli on ajattelun, ilmaisun ja kommunikoinnin väline ja muodostaa osaltaan perustaa oppimaan oppimiselle. Kuusivuotias pohtii ja tutkii mielellään asioita. Tämä antaa

mahdollisuuksia moniin antoiisiin keskusteluihin. Lapsi kyselee asioita ja oppii kielen avulla hahmottamaan ympäröivää maailmaa. Hän kykenee aiempaa paremmin kertomaan omasta työskentelystään ja osallistumaan toiminnan suunnitteluun.

Kuusivuotias lapsi nauttii myös ulkoa oppimisesta erityisesti leikkien, lorujen, hokemien ja laulujen kautta sekä muistaa vaivattomasti yksityiskohtia. Lapsen oppimisvalmiuksien tukemisessa ovat tärkeitä muistin harjaannuttaminen sekä loogisen ajattelun ja päättelyn perusvalmiuksien harjoittelu. Kuusivuotiaan oppimisvalmiuksien keskeisiä osa-alueita ovat myös ajan ja paikan hahmottaminen, oman kehon hahmottaminen sekä motoriikan harjoittaminen.

Kuusivuotias lapsi kasvaa voimakkaasti, ja hänen fyysinen olemuksensa muuttuu. Tämän takia lapsella voi olla entistä voimakkaampi tarve liikkua. Hän voi olla hienomotorisesti aikaisempaa kömpelömpi. Lapsi tarvitsee edelleenkin riittävän määrän lepoa päivän aikana.

2.2 Kuusivuotias oppijana

Kasvaminen, kehittyminen ja oppiminen on koko ihmisen eliniän kestävä prosessi. Lapsi kasvaa ja kehittyy osana yhteiskuntaa, ja hän oppii vuorovaikutuksessa sosiaaliseen, psyykkiseen ja fyysiseen ympäristöön. Lapsen kokemukset ja kehitys peilaavat sitä kulttuurista ja sosiaalista ympäristöä, jossa hän elää ja toimii. Oppiminen on mielekästä lapselle, kun se on sidoksissa arkielämän tilanteisiin.

Lapsi rakentaa tietoa yhdessä toisten kanssa, osana yhteisöä. Hän käy läpi uusia asioita ja muokkaa niitä omaan maailmaansa ja ajatteluunsa sopiviksi. Oppimisessa korostuvat toimijoiden keskinäiset suhteet, yhteistyötaidot ja vuorovaikutus. Yhdessä toisten kanssa lapset voivat jakaa tietämystään sekä saada sosiaalista tukea ja apua toisiltaan. Lapsen luontaista tapaa oppia tuetaan ja opetuksessa otetaan huomioon erilaiset oppimistyylit.

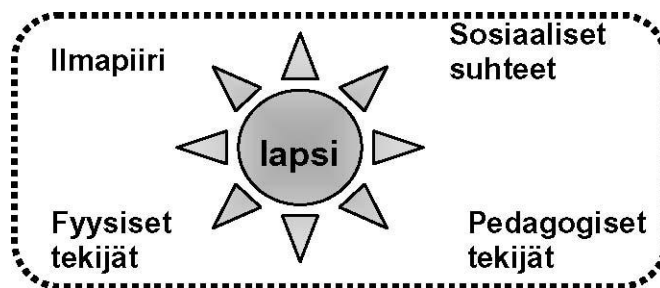
Oppiminen on prosessi, jossa keskeistä ovat lapsen ajattelu, aktiivisuus ja kokemukset. Uusien asioiden oppiminen edellyttää tietojen ja taitojen liittämistä aikaisemmin opittuun. Kokemusten ja niihin liittyvien pohdintojen avulla lapsi oppii myös uusia käsitteitä. Oppiminen on kokonaisvaltaista ja siihen liittyvät elämykset ja tunteet. Oppimisen ilo, kannustava palaute, myönteiset kokemukset ja vuorovaikutteisuus ovat tärkeitä lapsen myönteisen minäkuvan kehittymiselle.

3. Oppimisympäristö

Kun suunnitellaan oppimisympäristöä, ovat lähtökohtana lapsiryhmän ja yksittäisen lapsen tarpeet sekä toiminnan tavoitteet. Keskeistä oppimisympäristössä ovat siinä toimivat ihmiset sekä vuorovaikutus ja sosiaaliset suhteet heidän välillään. Näistä ja aikuisten suhtautumisesta lapseen syntyy kasvuun ja oppimiseen vaikuttava ilmapiiri.

Oppimisympäristön fyysiset tekijät muodostuvat rakennuksista, pihapiiristä, lähimaastosta sekä muista fyysisistä järjestelyistä. Hyvä oppimisympäristö on fyysisesti ja psyykkisesti turvallinen.

Oppimisympäristön pedagogiset tekijät määräytyvät ihmis- ja oppimiskäsityksestä sekä siitä, miten nämä käsitykset todentuvat suunnittelun kautta käytännön toimintatapoina. Oppimisympäristöä arvioidaan säännöllisesti. Arvioinnista saatu tieto ohjaa oppimisympäristön kehittämistä.

Kuva 1. Oppimisympäristö esiopetuksessa

3.1 Oppimisympäristön merkitys esiopetuksessa

Esiopetuksessa korostuu oppimisympäristön merkitys. Hyvä oppimisympäristö tukee monipuolisesti lapsen kehitystä, tarjoaa mahdollisuuksia ja haasteita sekä ottaa huomioon eri oppimistyyliä. Monipuolisessa oppimisympäristössä lapsi voi käyttää eri aisteja oppimisessaan.

Lapsella tulee olla tilaa toimia aktiivisesti ja aloitteellisesti. Avoin oppimisympäristö tukee ja haastaa lapsen itsenäistä ajattelua sekä rohkaisee häntä toimimaan, tutkimaan ja pohtimaan. Opettajan antama ohjaus on keskeistä, jotta lapsen oppiminen on tavoitteellista.

Ryhmän merkitys on tärkeä. Yhdessä toisten kanssa toimiessaan lapsi laajentaa ymmärrystään keskustelujen ja pohdintojen kautta ja saa palautetta omasta toiminnastaan. Ryhmässä lapsi harjoittelee myös avun antamista ja vastuun ottamista. Oppimisympäristön tulee olla turvallinen, lasta rohkaiseva ja kannustava. Ryhmä, jossa on myönteinen ja toisia kunnioittava ilmapiiri, luo edellytyksiä hyväksyä erilaisuutta.

Oppimisympäristön suunnittelussa otetaan huomioon toiminnallisen oppimisen periaatteet, jolloin lapsi oppii arjen askareissa ja leikeissä. Esiopetuksessa oppimisympäristön suunnittelussa ja rakentamisessa huolehditaan siitä, että lapsella on mahdollisuus omaehtoiseen leikkiin.

Monipuolinen oppimisympäristö on myös kielellisesti ja kuvallisesti virikkeellinen. Tietotekniikkaa käytetään esiopetuksessa pedagogisena välineenä luontevasti esiopetuksen toiminnassa.

Lapsen tarve sekä liikkumiseen ja toimintaan että lepoon ja hiljaisuuteen otetaan huomioon oppimisympäristön järjestelyissä. Lapsi tarvitsee aikaa ja tilaa myös olemiseen. Kiireettömässä oppimisympäristössä lapsi voi pysähtyä ihailemaan oppimaansa ja kokemaan iloa siitä, mitä jo osaa.

Hyvä oppimisympäristö on esteettinen ja jättää tilaa lasten omalle toiminnalle ja leikille sekä osallistumiselle ympäristön muovaamiseen. Lapsi voi kokea elämyksiä, yhdessä olemista, tekemistä ja omiin asioihin vaikuttamisen iloa.

3.2 Lapsen ja aikuisen rooli

Lasten tulee saada osallistua ja vaikuttaa oppimisympäristön ja toiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Vastuu suunnittelusta ja toteutuksesta on kuitenkin aina opettajalla.

Lapsi tarvitsee kehittyäkseen ja oppiakseen riittävän määrän tukea ja ohjausta. Opettajan tulee tunnistaa lapsen tieto- ja taitotaso, jotta hän voi tukea lapsen kasvua ja kehitystä uusien

tavoitteiden saavuttamiseksi sekä ohjata lasta tulemaan tietoisiksi oppimisestaan. Suunnittelun lähtökohtana ovat lasten kiinnostusten kohteet. Opettaja laajentaa ja monipuolistaa niitä. Opettajan käsitys lapsesta ja oppimisesta vaikuttaa olennaisesti siihen, millaisia toiminnan ja vaikuttamisen mahdollisuuksia lapsella on.

Opettajan on toisaalta tärkeää antaa tilaa lasten ja lapsiryhmän itseohjautuvalle toiminnalle ja toisaalta samalla olla läsnä ja käytettävissä. Opettajan tehtävänä on huolehtia oppimisympäristön ilmapiiristä muiden kasvattajien kanssa. Aikuinen on omalla toiminnallaan myös malli lapselle.

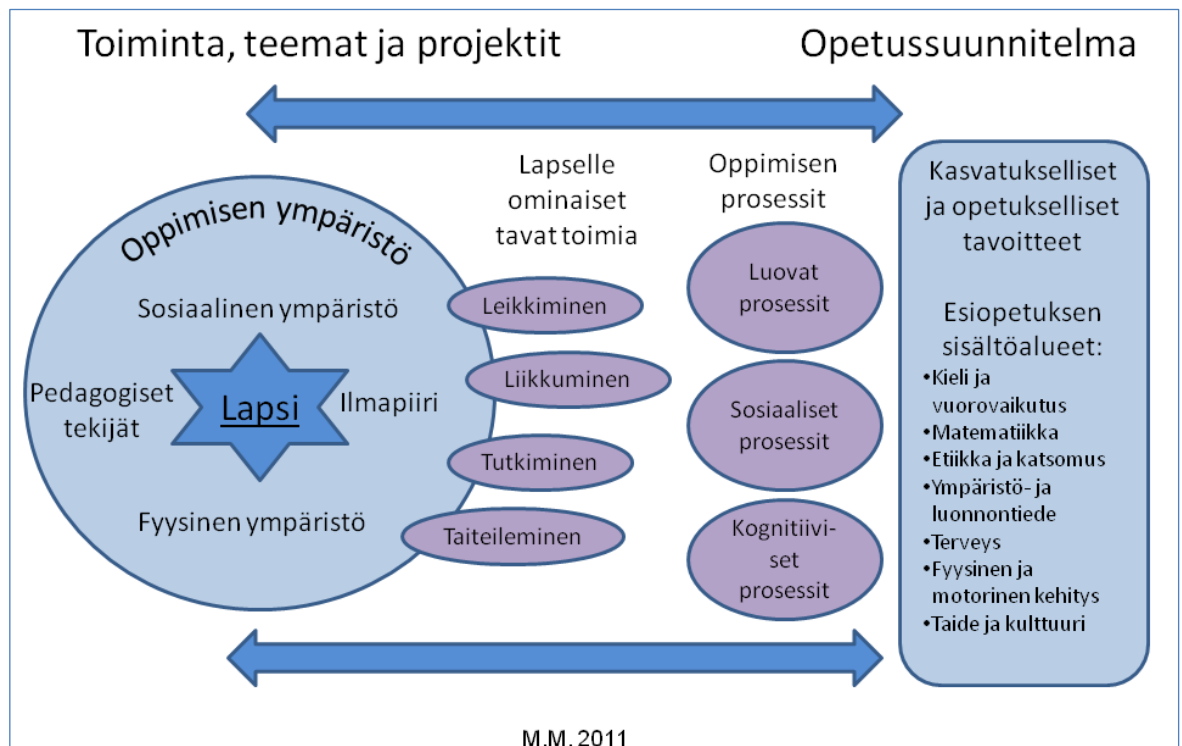
4. Opetusmenetelmät ja työtavat

4.1. Eheyttävä opetus

Esiopetuksessa noudatetaan eheytettyä opetussuunnitelmaa. Opettaja käyttää suunnittelussa monipuolisesti eri tiedonalojen tavoitteita ja sisältöjä siten, että niistä muodostuu yhdessä valittujen menetelmien kanssa ehyt kokonaisuus. Toiminnassa käsitellään samanaikaisesti eri tiedonalojen sisältöjä. Niiden tulee olla lähellä lapsen maailmaa, jotta lapsi voi mieltää toimintojen välisiä merkitysyhteyksiä. Toiminnan suunnittelussa otetaan huomioon yksilön kehittyminen sekä mahdollisuus edetä tutusta tuntemattomaan ja arkikokemuksista käsitteelliseen ajatteluun.

Eheytyssä opetussuunnitelmassa eri tiedonalojen tavoitteet ja sisällöt ovat apuna opettajan työn suunnittelulle. Oppimisympäristöjen, toiminnan ja opetuksen suunnittelun lähtökohtana ovat asetetut tavoitteet ja niiden pohjalta tehdyt linjaukset (ks. Kuva 2).

Helsingin esiopetussuunnitelmassa tiedonaloja lähestytään sisältöalueiden kautta.

Kuva 2. Eheyttävä opetus

4.2. Työtapa

Työtavoilla on keskeinen vaikutus siihen, mitä ja miten opitaan. Esiopetuksessa korostuu lapsen aktiivinen osallistuminen sekä vuorovaikutus ryhmässä.

Työtapojen valinnassa otetaan huomioon lapsen kokonaisvaltainen tapa oppia leikkimällä, kokeilemalla, tutkimalla ja kyselemällä, vuorovaikutuksessa toisten lasten ja aikuisten kanssa.

Lapsi harjoittelee luontaisesti erilaisia taitoja arjen toiminnoissa. Osana arjen toimintoja toteutetaan työkasvatusta. Pienet työtehtävät kehittävät lapsen vastuuntuntoa, yhteistyötaitoja ja luovuutta. Lapsi harjoittelee työn aloittamista ja saattamisesta loppuun.

Työtapojen ja opetusmenetelmien valinnan lähtökohtana ovat lapsi ja lapsiryhmä sekä opetussuunnitelmassa ilmaistu käsitys oppimisesta. Lapsen yksilöllisyys ja erityistarpeet otetaan huomioon. Toimintojen tulee olla lapsen kannalta mielekkäitä.

Esiopetuksessa otetaan huomioon tieto- ja viestintäteknikan tarjoamat mahdollisuudet. Myös lasten todellisuuteen kuuluva mediaympäristö huomioidaan esiopetuksen sisältöjä ja oppimiskokonaisuuksia suunniteltaessa.

4.2.1 Leikki

Leikki on lapselle elämys. Se on lapsen ominta toimintaa ja lisäksi tärkeätä lapsen kokonaispersoonallisuuden kehittymiselle. Leikissä lapsi tuo omat ideansa esiin ja muodostaa niistä yhdessä muiden leikkijöiden kanssa yhteisöllisen kokemuksen. Hän hahmottaa maailmaa, oppii ymmärtämään erilaisia tilanteita ja tunteita sekä harjoittelee taitoa ratkaista eteen tulevia ongelmia.

Lapsen leikki rakentuu kokemuksista, joita lapsi saa ympäristössään ja kulttuurissaan. Täten aikuisten toiminnalla on merkitystä lapsen leikin mahdollisuuksille. Esiopetuksessa tulee tarjota lapselle mahdollisuuksia monipuolisiin leikkeihin niin sisä- kuin ulkotiloissa. Toiminnan suunnittelussa otetaan huomioon mahdollisuus sisällöllisesti erilaisiin ja erityyppisiin leikkeihin. Kuusivuotias leikkii mielellään sääntö- ja roolileikkejä. Hänellä tulee yhä olla mahdollisuus myös pitkäkestoisiiin mielikuvitusleikkeihin. Hyvä leikkiympäristö on lapselle aina hyvä oppimisympäristö. Esiopetuksessa tuleekin olla tilaa lapsen spontaanille toiminnalle ja leikille.

5. Monikulttuurisuus esiopetuksessa

Helsinkiläinen esiopetus tarjoaa lapsille hyvän mahdollisuuden kasvaa monikulttuurisuuteen. Esiopetusryhmän lasten kulttuuritaustat tuovat opetuksen sisältöihin luonnollisen tavan lähestyä elämän monimuotoisuutta.

Esiopetuksessa toimivilla aikuisilla on suuri merkitys lapsen kulttuuri-identiteetin muodostumisessa. Jokainen kasvattaja heijastaa omaa kulttuuriaan, sen arvoja ja arvostuksia. Lapsen identiteetin rakentumiselle on tärkeää, että hänen kulttuuriinsa kuuluvia asioita arvostetaan. Ryhmän monikulttuurisuus otetaan huomioon ryhmän toiminnan sisältöjen suunnittelussa ja toimintatavoissa.

Eri kieli- ja kulttuuritaustaisilla lapsilla tulee olla mahdollisuus opiskella suomea luonnollisessa vuorovaikutuksessa suomenkielisten lasten ja aikuisten kanssa, sekä myös

ohjatusti. Mahdollisuuksien mukaan lapsen tulisi myös kuulla ja tulla kuulluksi omalla äidinkielellään. Tämä lisää lapsen turvallisuuden tunnetta ja edistää lapsen kehitystä ja oppimista.

Maahanmuuttajataustaisille ja monikulttuurisille perheille esiopetuksesta pyritään tiedottamaan perheiden omalla äidinkielellä ja turvaamaan tarvittavat tulkkipalvelut.

6. Lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelma

Lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelma laaditaan yhdessä huoltajien, lapsen ja opettajan kanssa. Suunnitelma sisältää lapsen henkilökohtaiset kasvun ja kehityksen tavoitteet. Lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelmaa tehtäessä otetaan huomioon lapsen aiempi kasvu- ja oppimishistoria.

Lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelma lähtee lapsen vahvuuksista ja yhdessä huoltajien kanssa pohdituista kasvun ja kehityksen tavoitteista sekä lapsen kiinnostuksen kohteista. Lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelman pohjana on yksikön opetussuunnitelma. Käytännössä tämä merkitsee lapsen yksilöllisten tavoitteiden, tarpeiden ja toiveiden huomioon ottamista osana lapsiryhmän toimintaa ja oppimisympäristön suunnittelua sekä tarvittaessa varhaista tukea lapsen kasvussa ja kehityksessä ilmenneisiin vaikeuksiin.

Lapsen esiopetuksen järjestämisessä tarvittavat muut pedagogiset asiakirjat liitetään lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelmaan.

Lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelma tehdään esiopetustoiminnan alettua. Kaikkien lasten osalta suunnitelman tulisi olla tehty marraskuun loppuun mennessä. Suunnitelmaan palataan tarvittaessa esiopetusvuoden aikana ja suunnitelman toteutumisesta käydään yhteinen arviointikeskustelu keväällä toimintakauden loppupuolella. Lapsi osallistuu suunnitelman laadintaan ja seurantatilaisuuksiin omien edellytystensä mukaan. Esiopetusvuoden jälkeen suunnitelma lähetetään kouluun ja siitä kerrotaan vanhemmille. Näin turvataan lapsen onnistunut siirtyminen esiopetuksesta perusopetukseen.

Ennen lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelman laatimista vanhemmat saavat lomakkeen kotiin tutustuttavaksi. Helsingissä laaditaan jokaiselle lapselle henkilökohtainen esiopetuksen oppimissuunnitelma.

7. Arviointi

7.1 Lapsen arviointi esiopetuksessa

Arvioinnin tehtävänä esiopetuksessa on tukea lapsen kasvua ja kehitystä sekä myönteisen minäkuvan kehittymistä. Arviointi kehittää osaltaan myös lapsen oppimaan oppimisen taitoja. Arvioinnin tulee olla monipuolista. Se kohdistuu kokonaisvaltaisesti lapsen kasvuun, kehittymiseen ja oppimisen eri osa-alueisiin. Keskeistä on myös havainnoida sitä, mitä lapsi osaa yhdessä toisten kanssa ja toisten avustamana.

Opettajan tärkeänä tehtävänä on tehdä näkyväksi lapsen oppiminen ja se, että oppimista tapahtuu kaikissa elämän tilanteissa. Koska lapsen kasvu ja kehitys on kokonaisvaltaista, tulee arvioinnissa ottaa huomioon lapsen kehitys, aikaisempi oppimishistoria sekä sen hetkinen elämäntilanne. Havainnoinnin ja arvioinnin kohteena on koko oppimisprosessi. Arvioinnin tulee olla luonteva osa arkielämän toimintaa.

Esiopetuksessa lapsen arviointi on kokonaisvaltaista ja kannustavaa, lapsen vahvuuksia korostavaa. Se on sanallista ja perustuu lapsen omiin tavoitteisiin.

Arviointiin ja uusien tavoitteiden asetteluun osallistuvat opettaja ja huoltajat sekä lapsi omien edellytystensä mukaan. Tavoitteet kirjataan lapsen esiopetuksen suunnitelmaan.

7.2 Lapsen itsearviointi

Itsearviointi vahvistaa lapsen tietoisuutta omasta oppimisesta, edistää kasvua ja vahvistaa lapsen itsetuntemusta. Jotta lapsen itsearviointitaidot kehittyisivät, tulee hänen kanssaan keskustella kehittymisestä ja oppimisesta sekä siitä, miten näihin taitoihin on päästy. Tärkeää on, että yhdessä arvioidaan myös lapsiryhmän toimintaa ja kehittymistä.

Pedagoginen dokumentointi on luonteva lapsen itsearvioinnin väline esiopetuksessa. Sen avulla lapsi pystyy yhdessä kasvattajien kanssa arvioimaan toimintaa, omaa oppimistaan ja oppimisprosessia. Pedagoginen dokumentointi on reflektiivistä toimintaa, jossa tulee näkyä lapsen kehittymisen ja oppimisen historia.

Pedagogista dokumentointia voidaan toteuttaa esimerkiksi portfolion tai lapsen kasvun kansion muodossa. Ne koostuvat lapsen omista töistä, lapsen haastatteluista, aikuisen keräämistä lapsen kasvua ja kehitystä kuvaavista dokumenteista sekä muusta materiaalista. Tärkeää on, että lapsi saa itse osallistua aktiivisesti pedagogiseen dokumentointiin.

Yhteiset arviointikeskustelut lapsen, huoltajien ja opettajan kesken ovat myös oleellinen osa lapsen pedagogista dokumentointia. Parhaimmillaan dokumentointi antaa laajan ja monipuolisen kuvan lapsen oppimisesta ja kehityksestä, ja siitä muodostuu hyvä jatkumo lapsen siirtyessä esiopetuksesta perusopetuksen puolelle. Pedagoginen dokumentointi on myös yhteistyön väline, jonka avulla esiopetusta tehdään näkyväksi lapsen huoltajille.

7.3 Toiminnan sisällön arviointi

Esiopetuksen arvioinnissa toiminnan sisällön arviointi on keskeisessä roolissa. Laadukkaan esiopetuksen varmistamiseksi koko työyhteisö arvioi reflektiivisessä prosessissa oman toiminnan onnistumista sekä tavoitteiden toteutumista.

Arvioinnin painopiste on esiopetuksen jatkuvassa kehittämisessä niin toimintatapojen, sisältöjen kuin toiminnan organisoinninkin kannalta. Toiminnan sisällön arvioinnissa ja kehittämisessä pedagoginen dokumentointi on keskeinen työväline.

7.4 Osallistumistodistus

Esiopetusvuoden päätteeksi lapselle annetaan osallistumistodistus. Osallistumistodistukseen merkitään lapsen nimi ja esiopetuspaikka. Todistuksessa voidaan kuvata yksikön esiopetuksen toimintaa.

Esiopetuksen suunnittelussa ja toteutuksessa toimitaan eheyttävän opetuksen periaatteiden mukaan. Eheyttävän opetuksen periaate on kuvattu luvussa 4.1.

1. Kieli ja vuorovaikutus

Kieli- ja vuorovaikutustaidot harjaantuvat luontevasti arkipäivän toimissa ja leikeissä. Äidinkielen hyvä hallinta luo perustaa ajattelun taitojen kehittymiselle. Kielen ja vuorovaikutustaitojen oppiminen vahvistaa lapsen itsetuntoa ja kulttuuri-identiteetin muodostumista. Kielen avulla lapsi jäsentää ympäristöään ja rakentaa maailmankuvaansa. Kaksikielisessä ja monikulttuurisessa Helsingissä lapsen on mahdollista nähdä kirjoitettua kieltä suomeksi ja ruotsiksi sekä kuulla eri kieliä puhuvien ihmisten puhetta arkielämän tilanteissa.

Kuusivuotias on otollisessa iässä kielellisen tietoisuuden herättämistä, lukemisen ja kirjoittamisen perusvalmiuksien luomista sekä ilmaisun, puheen ja artikulaation harjoittelua varten. Lasta ohjataan ja kannustetaan tutkimaan kielen merkitystä, rakennetta ja muotoa edellytystensä ja kiinnostuksensa mukaisesti. Aikuisen malli kielenkäyttäjänä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa on tärkeä.

Kielellisesti rikkaassa oppimisympäristössä on lapsen saatavilla erilaisia kirjoja ja pelejä sekä muuta materiaalia. Lapsi tarvitsee tilaa ja aikaa käyttää mielikuvitustaan leikissä ja toiminnassa. Helsingissä on runsaasti mahdollisuuksia tutustua ympäristöihin, joissa kieltä käytetään eri tavoin ja eri tarkoitukseen. Tällaisia ympäristöjä ovat esimerkiksi teatteri, tapahtumat, tori ja liikennevälineet.

Esiopetus voidaan järjestää muullakin kuin esiopetuksen varsinaisella kielellä, joka on joko suomi tai ruotsi. Yleisimmin näin järjestetty esiopetus on ruotsinkielistä kielikylyopetusta. Esiopetuksen opetuskielellä ja muulla kielellä annettava esiopetus muodostavat kokonaisuuden. Kielelliset tavoitteet voivat vaihdella ryhmän koostumuksen mukaan. Tavoitteena voi olla herättää mielenkiinto kieltä kohtaan tai laajimmillaan opettaa toimimaan kaksikielisessä ympäristössä ja oppimaan opetuskielen lisäksi myös muulla kielellä. Kielikylyopetuksessa tulee turvata lapsen oman äidinkielen ikätasoinen kehittyminen.

Tavoitteet

Lasta kannustetaan monipuoliseen ja luovaan ilmaisuun sekä jakamaan ideoitaan toisten lasten ja aikuisten kanssa.

Lapsen vuorovaikutustaidot kehittyvät. Hän harjaantuu kertomaan omasta ajattelustaan ja tunteistaan sekä kuuntelemaan toisten ajatuksia. Yhteisissä keskusteluissa lapsi harjoittelee myös odottamaan omaa vuoroaan ja saa valmiuksia toimia arkipäivän vuorovaikutustilanteissa.

Lapsen kielellinen tietoisuus kehittyy. Hän oppii jäsentämään kielellisesti havaitsemaansa (aika, paikka) ja kertomaan kuulemastaan, näkemästään ja kokemastaan. Hänen sanavarastonsa rikastuu ja monipuolistuu.

Lapsessa herää kiinnostus kielen havainnointiin ja tutkimiseen. Lapsi saa kokemuksia siitä, että puhuttu kieli voidaan muuttaa kirjoitetuksi ja kirjoitettu kieli puhutuksi. Lapsen kiinnostusta lukemiseen ja kirjoittamiseen tuetaan.

Lapsi saa mahdollisuuden tutustua monipuolisesti kirjallisuuteen. Hän opettelee kuuntelemaan kerrontaa sekä keskittymään ja eläytymään kuulemaansa. Tavoitteena on, että lapsi kiinnostuu kirjallisuudesta ja opettelee käsittelemään kirjaa arvostavasti.

Lapsi harjoittelee eri tieto- ja viestintävälineiden käyttöä luontevissa arkipäivän tilanteissa.

Keskeiset sisällöt

Lapsen vuorovaikutustaidot kehittyvät luontaisesti arkipäivän toiminnassa. Tärkeää on, että lasten kanssa harjoitellaan kielen käyttöä ja ilmaisua erilaisissa tilanteissa.

Lapsi käsittelee kokemaansa leikin, saduttamisen, kerronnan sekä ilmaisun avulla.

Konkreettisten aiheiden lisäksi keskustellaan myös abstrakteista aiheista, kuten ilosta, surusta ja ystävydestä.

Kieltä havainnoidaan eri aistikanavia käyttäen leikkien, lorujen ja riimien avulla sekä tutkimalla kieltä lapsen ympäristössä. Lapsen kielellisen tietoisuuden kehittymiselle on tärkeää sanarytmin, alku- ja loppuäänteen sekä sanapituuden hahmottaminen. Olennaista on myös auditiivisen muistin harjaannuttaminen sekä loogisen ajattelun, erityisesti ajallisen järjestyksen hahmotuksen kehittäminen. Näiden osa-alueiden vahvistaminen osaltaan ehkäisee ennakolta lukemisen ja kirjoittamisen vaikeuksia.

Esiopetuksessa tutustutaan yhdessä erilaisiin tarinoin, teksteihin ja kirjallisuuteen.

Päivittäisissä luku- ja tarinahetkissä lapsilla on mahdollisuus keskittyä ja eläytyä kuulemaansa. Luettua käsitellään monin eri tavoin. Luettuun palataan ja siitä keskustellaan yhdessä.

Toiminnan suunnittelussa otetaan huomioon lapsen lähiympäristössä olevat tieto- ja viestintävälineet, kuten puhelin, televisio, radio ja tietokone, sekä niiden käyttö.

1.1 Oman äidinkielen ja kulttuurin tukeminen

Eri kieli- ja kulttuuritaustaiselle lapselle on tärkeää tuntea yhteenkuuluvaisuutta sekä perheeseensä että suomalaiseen kulttuuriin. Lapsi tarvitsee myönteistä palautetta voidakseen olla ylpeä identiteetistään.

Oman äidinkielen kehittämisessä korostetaan kielen ilmaisua sekä itseluottamusta ja rohkeutta käyttää kieltä. Mahdollisuus käyttää omaa kieltä arkipäivän toiminnassa vahvistaa kulttuurista tapaa käyttää kieltä, kielen äänneitä ja intonaatiota. Omakieliset laulut, runot, sananlaskut ja elämänviisaudet harjoittavat kieltä sekä siirtävät kulttuuriperinnettä ja historiallista tietoa.

1.2 Suomi toisena kielenä

Silloin kun lapsen äidinkieli on muu kuin suomi tai ruotsi lapsen suomen/ruotsin kielen taidot (puheen tuottaminen ja ymmärtäminen) arvioidaan ennen lapsen esiopetuksen suunnitelman tekemistä.

Lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelmaan laaditaan yhteistyössä huoltajien kanssa tavoitteet sekä suunnitelma siitä, miten lapsen oman äidinkielen ja suomen kielen kehittymistä tuetaan. Esiopetuksessa suomi toisena kielenä -opetuksen tavoitteena on luoda perusta sille, että lapsi perusopetuksen aikana saavuttaa mahdollisimman toimivan suomen kielen taidon kaikilla kielen osa-alueilla.

Esiopetuksen keskeiset sisältöalueet harjaannuttavat kielen käytön eri toimintoihin, kotouttavat suomalaiseen kulttuuriin ja vertailevat suomalaista kulttuuria muihin kulttuureihin. Tämä opetus ja lapsen äidinkielen oppimisprosessit nivoutuvat kaikkiin esiopetuksen osa-alueisiin. Tavoitteena on, että lapsi oppii arkielämän perussanastoa ja osaa käyttää kieltä luontevasti eri tilanteissa. Lapsen edistyessä tavoitteena on, että hän ymmärtää ja käyttää aktiivisesti suomen kieltä sekä harjoittelee suomen kielen rakenteita.

2. Matematiikka

Matematiikka on luontainen osa lapsen elämää. Eri tilanteisiin voidaan liittää matematiikan ihmettelyä, keksimistä ja oppimista. Matemaattiset taidot ja ajattelu jäsentävät maailmaa ja tekevät monista asioista helpompia omaksua ja muistaa. Matemaattisen toiminnan ja ajattelun kehittymistä tuetaan lapsen omien edellytysten mukaan. Lähtökohtina ovat lapsen uteliaisuus ja kiinnostuksen kohteet.

Matematiikka koostuu käsitteistä, jotka ovat matemaattisen tiedon ja ajattelun perusta. Käsitteiden oppiminen liitetään havaintoihin ja kokemuksiin. Oppiminen on mahdollisimman kokonaisvaltaista, konkreettista ja havainnollista sekä iloa tuottavaa. Matemaattisen ajattelun kehittymistä edistää sen pukeminen kielellisen muotoon, yhdessä pohdittavaksi ja keskusteltavaksi.

Kommunikointi matematiikassa voi tapahtua konkreettisten mallien ja symbolien avulla. Matematiikka itsessään on yleismaailmallinen kieli, jonka avulla vuorovaikutus on mahdollista ilman yhteistä puhekieltä. Matematiikan globaalinen luonne on hyödynnettävissä myös Helsingin esiopetusryhmien monikulttuurisessa todellisuudessa.

Tavoitteet

Lapsi saa kokemuksia matematiikan läsnäolosta arkipäivässä, sen käyttökelpoisuudesta, sovellettavuudesta ja hyödyllisyydestä. Hän huomaa, että monet hänen elämänsä tavallisimmista ja tutuimmista asioista sisältävät matemaattista informaatiota kuten ikä, osoite ja liikennevälineiden tunnukset.

Lapsi saa myönteisiä kokemuksia itsestään matemaattisen tiedon löytäjänä, käyttäjänä ja oppijana. Lapsi saa matematiikasta ja sen oppimisesta myönteisen ja ennakkoluulottoman kuvan, joka tukee hänen jatkuvaa matematiikan oppimistaan. Lapsia kannustetaan luovaan ongelmanratkaisuun.

Lapsi tutustuu matematiikkaan mahdollisimman monipuolisesti, koko kehollaan ja eri aistein: leikkien, liikkuen, toimien ja kokeillen.

Lapsen matemaattinen ajattelu kehittyy. Lapsi saa kokemuksia matematiikan käsitteellisyydestä, ja hän saa tilaisuuden oppia esille otettuja käsitteitä monipuolisesti.

Keskeiset sisällöt

Lasten kanssa havainnoidaan ja pohditaan yhdessä lapsen arjessa ja ympäristössä olevia matemaattisia sisältöjä. Voidaan pohtia esimerkiksi päiväjärjestystä ja sen muutoksia, pelien ja leikkien sääntöjä, ryhmän koostumusta, ruokailuvälineiden määrää, kenkäpareja jne. Matematiikkaa opitaan liikkuen, leikkien, laulaen, loruillen, satuillen ja askarrellen. Toiminta voi olla sekä sisältönä että oppimisen menetelmänä.

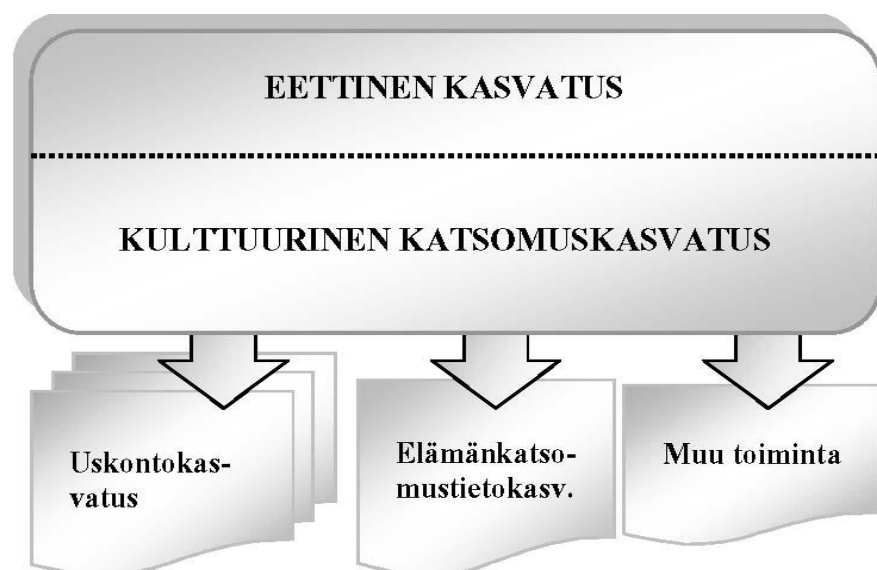
Erilaisia ilmiöitä, aineita, eliöitä, esineitä, kuvia, kappaleita ja kuvioita luokitellaan, vertaillaan, järjestetään ja mitataan erilaisin perustein.

Lukukäsitteen kehittymistä tuetaan painottaen lukumäärän konkreettista, kuvallista ja kielellistä ulottuvuutta. Myös numerot lukumäärän symboleina otetaan esille. Lisäksi luodaan pohjaa kymmenjärjestelmän ymmärtämiselle.

3. Etiikka ja katsomus

Esiopetuksessa etiikka- ja katsomusaihekokonaisuuteen sisältyvät kaikille yhteisesti eettinen kasvatus ja kulttuurinen katsomuskasvatus sekä valinnaisesti uskontokasvatus tai elämäkatsomustietokasvatus. Lapsi osallistuu huoltajan valinnan mukaan uskontokasvatukseen, elämäkatsomustietokasvatukseen tai muuhun näitä korvaavaan toimintaan. Muu toiminta vastaa tavoitteiltaan etiikka- ja katsomusaihekokonaisuutta.

Eri uskontokuntien tunnustuksen mukaista uskontokasvatusta tai elämäkatsomustietokasvatusta tarjotaan esiopetuksessa eriytetysti huoltajan valinnan mukaan. Lähtökohtana on huoltajien kanssa käyty keskustelu esiopetuksen eettisen ja katsomuksellisen kasvatuksen tavoitteista ja sisällöistä. Keskustelu käydään viimeistään lapsen esiopetuksen suunnitelman laadinnan yhteydessä.

Kuva 3. Etiikka ja katsomus, järjestämisen periaate

Monikulttuurisessa Helsingissä pääpaino on eettisessä ja kulttuurisessa katsomuskasvatuksessa. Esiopetuksessa annettavan opetuksen ja kasvatuksen tulee pääsääntöisesti olla kaikille lapsille yhteistä. Eri uskontokuntien tunnustuksen mukaista uskontokasvatusta tai elämäkatsomustietokasvatusta toteutetaan eriytetysti teemapäivinä tai kunkin uskonnon keskeisiin juhlapyhiin liittyen. Alueellinen yhteistyö on tärkeää uskontokasvatuksen tai elämäkatsomustietokasvatuksen toteuttamisessa, erityisesti vähemmistöryhmien uskontokasvatuksen järjestämisessä. Samoin on suositeltavaa, että uskontokasvatuksessa tehdään yhteistyötä kunkin uskontokunnan edustajien kanssa. Myös lasten huoltajat ovat luontevia yhteistyökumppaneita uskontokasvatuksen tai elämäkatsomustietokasvatuksen toteuttamisessa.

Alueella voi jonkin uskontokunnan uskontokasvatukseen tai elämäkatsomustietokasvatukseen osallistuvia lapsia olla vähän. Tällöin opetuksen järjestäminen ei aina ole mielekäästä, ja näin ollen voidaan kyseisen uskontokunnan tunnustuksen mukaista tai elämäkatsomustietokasvatusta olla järjestämättä. Toiminnan suunnittelun pohjana on kuitenkin katsomuksellisen tasa-arvon toteutuminen.

Eettinen kasvatus

Eettinen kasvatus on tärkeä osa lapsen emotionaalista ja sosiaalista kasvua. Eettisen kasvatuksen perustana on lapsen oma toiminta ja itsensä hyväksyminen. Lapsi oppii

vähitellen ymmärtämään oman toimintansa merkityksen muille ihmisille ja ympäristölle sekä ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan. Itseluottamus ja itsensä arvostaminen luo pohjan toisten arvostamiselle ja kunnioittamiselle. Halu ja kyky asettua toisen asemaan on tärkeää suvaitsevuuteen kasvamisessa. Aikuisen avoin ja arvostava suhtautuminen uskonnollisiin ja muihin katsomuksiin auttaa lasta ymmärtämään ja hyväksymään erilaisuutta. Eettinen ja moraalinen kasvu rakentuu niille kokemuksille, joita lapsi kohtaa arkielämässä.

Tavoitteet

Tavoitteena on tukea lapsen persoonallisuuden, myönteisen minäkuvan ja turvallisuudentunteen kasvua. Lasta kannustetaan luottamaan itseensä ja arvioimaan toimintaansa.

Lasta autetaan ymmärtämään ja kunnioittamaan omia ja toisten tunteita sekä oikeuksia. Tavoitteena on, että lapsi vähitellen sisäistää eettisiä periaatteita ja toteuttaa niitä toiminnassaan.

Lapsi harjoittelee ratkaisemaan ristiriitoja rakentavasti. Hän opettelee oikean ja väärän, hyvän ja pahan erottamista sekä anteeksipyyttämisen ja -antamisen merkitystä. Lapsi alkaa hahmottaa asioiden syitä ja seurauksia.

Lapsen myönteistä suhdetta luontoon ja muuhun ympäristöön tuetaan. Hän saa kokemuksia siitä, että voi omalla toiminnallaan vaikuttaa ympäristöönsä.

Keskeisiä sisältöjä

Arjen eri tilanteista ja lasten kokemuksista nostetaan esiin eettisiä kysymyksiä, joista keskustellaan yhdessä lasten kanssa.

Leikeissä ja peleissä harjoitellaan eettisten periaatteiden mukaan toimimista.

Myönteiset kokemukset luonnossa olemisesta ja rakennetun lähiympäristön merkityksestä ohjaavat lasta arvostamaan ympäristöään.

Kulttuurinen katsomuskasvatus

Kulttuurisen katsomuskasvatuksen lähtökohtana on tasa-arvoinen, hyväksyvä ja kunnioittava suhtautuminen erilaisiin vakaumuksiin ja tapoihin.

Suomalaiseen kulttuuri- ja katsomusperinteeseen tutustuminen on tärkeätä kaikille lapsille, jotta lapsi voi ymmärtää lähiympäristönsä toimintaa ja tapoja. Lisäksi esiopetuksessa lapset tutustuvat ryhmässä edustettujen katsomusten tapoihin.

Lapsi tarvitsee ajattelulle aineksia, elämyksiä ja kokemuksia, jotta hän vähitellen kykenee muodostamaan oman käsityksensä asioista.

Tavoitteet

Tavoitteena on tukea lapsen katsomuksellisen ajattelun ja maailmankuvan kehittymistä. Lapsi tutustuu oman katsomuksensa ja lapsiryhmässään edustettujen uskontojen ja vakaumusten tapoihin. Hän myös oppii arvostamaan erilaisia katsomuksia ja kotiseutunsa kulttuuriperintöä.

Sisällöt

Lapsella on mahdollisuus keskusteluun ja asioiden pohtimiseen katsomuksellisista kysymyksistä yhdessä aikuisten ja muiden lasten kanssa.

Tarkoituksena on keskustella lapsiryhmän perheiden erilaisista tavoista, perinteistä, juhlista ja kulttuurista. Katsomukselliseen yleissivistykseen kuuluu, että tutustutaan suomalaisen kulttuuriperinnön lisäksi lapsiryhmässä edustettujen muiden uskontojen perinteeseen (esim. musiikkiin, kuvataiteeseen, kirjallisuuteen).

Ryhmissä tutustutaan lähiympäristössä oleviin uskonnollisesti merkityksellisiin rakennuksiin ja paikkoihin kuten kirkkoihin ja temppelihin.

Uskontokasvatus

Uskonnolla on keskeinen osa ihmisen kulttuuri-identiteetin rakentumisessa. Oman kulttuuriperinnön tunteminen luo perustaa myönteiselle suhtautumiselle toisiin ihmisiin.

Tavoitteet

Lapsi tulee kuulluksi ja hänen kanssaan keskustellaan uskonnollisista kysymyksistä. Hän saa tutustua myös oman uskontonsa keskeisiin sisältöihin ja uskonnollisiin juhliin sekä niiden merkitykseen. Lasta ohjataan toisen vakaumuksen kunnioittamiseen.

Sisällöt

Esiopetuksessa tutustutaan oman uskonnon keskeisiin sisältöihin teemakokonaisuuksien muodossa. Oman uskonnon juhliin tutustumisen ja osallistumisen yhteydessä keskustellaan miten ja miksi juhlia vietetään.

Lapset kohtaavat ympäristössään uskontoon liittyviä tapahtumia, jotka voivat herättää lapsessa uteliaisuutta. Lasten kanssa keskustellaan näistä kysymyksistä.

Toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa otetaan huomioon myös mahdollisuus hiljentymiseen, hiljaisuuden ja rauhan kokemiseen sekä omaan sisäiseen pohdintaan.

Elämäkatsomustietokasvatus

Elämäkatsomustietokasvatus syventää ja laajentaa kaikille lapsille yhteistä eettistä kasvatusta.

Tavoitteet

Elämäkatsomustietokasvatuksen tavoitteena on kehittää lapsen valmiuksia kohdata vakaumuksellisia kysymyksiä, jotka liittyvät mm. ihmissuhteisiin ja kulttuuri-identiteettiin. Lasta ohjataan myös kunnioittamaan erilaisia elämäkatsomuksia.

Sisällöt

Lasten kanssa käsiteltäviä aiheita ovat suvaitsevaisuus ja kohtuullisuus, oikeudenmukaisuus ja reiluus sekä rohkeus. Lähtökohtana on ihmisten samanlaisuus sekä taito käsitellä ja kohdata erilaisuutta.

Lasten kanssa keskustellaan ihmisenä kasvuun liittyvistä kysymyksistä.

4. Ympäristö- ja luonnontieto

Tutkittava, koettava ja opittava aines on lapsen ympäristössä sekä hänessä itsessään. Lapsilla on jo valmiita ajattelumalleja, yleistyksiä, uskomuksia ja kokemuksia asioista, joita oppimisen yhteydessä käsitellään. Lapsia kannustetaan kehittämään uusia teorioita uusien tietojen ja kokemusten perusteella. Opettajan herkkyyys vastata lapsen havaintoihin ja pohdintaan on tärkeää, samoin kuin oikeanlaisten ohjaavien kysymysten esittäminen.

Ympäristö ja luonto ovat jokaisen lapsen koettavissa, mutta varsinkin kaupunki-alueella lasten mahdollisuudet omiin seikkailuihin saattavat olla rajoitettuja liikenteen tai sosiaalisten pelotteiden takia. Lapsille järjestetään mahdollisuuksia retkeilyyn, ympäristön ja luonnon tutkimiseen, monipuolisten havaintojen tekoon ja luonnosta nauttimiseen. Lapset voivat toimia luonnon ja ympäristönsä hyväksi ja kokea näin itsensä aktiivisina ja mahdollisina vaikuttajina ympäristössään. Vastuuseen ympäristöstä kasvetaan hyvien ja iloa tuottavien kokemusten kautta. Tärkeää on, että lapsi kokee luonnon henkilökohtaisesti merkittävänä ja ymmärtää oman toiminnan arvon. Tämä luo pohjaa kestäväen kehityksen periaatteiden ymmärtämiselle.

Tavoitteet

Lapsi harjoittelee erilaisissa tilanteissa ja eri aistein hahmottamaan ympäristöään, sen elämää ja ilmiöitä sekä omaa suhdettaan näihin.

Lapsi saa elämyksiä ja kokemuksia luonnosta ja lähiympäristöstä. Hän saa myös mahdollisuuksia ja ohjausta havaintojen tekoon, ongelmanratkaisuun ja tutkimiseen sekä pohdintaan.

Lasta ohjataan huolehtimaan ympäristöstään ja toimimaan siinä vastuullisesti.

Sisällöt

Kaupunkiympäristö tarjoaa runsaasti näkökulmia rakennetun ympäristön tarkasteluun. Helsingissä on mahdollista tutustua rakennetun ympäristön lisäksi erityyppisiin luonnonympäristöihin, kuten metsiin, puistoihin ja merelliseen ympäristöön.

Arkielämän ilmiöistä ja lähiympäristöstä valitaan havainnoimisen, oppimisen, tutkimisen ja toiminnan sisältöjä. Luontevia tutkimisen osa-alueita ovat ihminen ja hänen suhteensa ympäristöön, eliöt ja elinympäristöt, maa ja avaruus, aine ja materiaalit sekä energiaan liittyvät asiat, kuten lämpötila, ääni ja liike.

Arkielämän ilmiöiden ja ympäristön tutkimisen yhteydessä tutustutaan erilaisiin luonnontieteellisiin tutkimusmenetelmiin, kuten luokitteluun, vertailuun, järjestämiseen ja mittaamiseen.

Toiminnassa toteutetaan kestäväen kehityksen periaatteita, joita ovat esimerkiksi jätteiden lajittelu ja kierrätys.

5. Terveys

Terveyskasvatuksen tehtävänä on ohjata ja edistää lapsen fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kasvua ja kehitystä. Lasta tuetaan oman hyvinvointinsa tiedostamiseen ja siihen, että hän omalla toiminnallaan voi vaikuttaa omaan hyvinvointiinsa.

Lapsen sosiaalisessa kasvussa ja psyykkisessä hyvinvoinnissa on ryhmällä ja sen ilmapiirillä keskeinen merkitys. Ryhmässä toimimisen periaatteet ja hyviin tapoihin ohjaaminen ovat osa terveyskasvatusta.

Terveyskasvatus toteutuu esiopetuksessa luontaisesti arkielämän tilanteissa. Terveyskasvatusta voidaan toteuttaa myös erillisissä teemakokonaisuuksissa ja projekteissa. Esiopetusikäisen lapsen päivärytmi sisältää terveyskasvatuksen kannalta tärkeitä asioita, kuten levon ja toiminnan sopivan vaihtelun, ruokailun, hygienian ja vaatteista huolehtimisen sekä ulko- ja sisätiloissa toimimisen. Lapselle opetetaan terveyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin merkitystä, ja hänen kanssaan keskustellaan niistä. Lasta ohjataan kohti terveellisiä elämäntapoja ja monipuolisia ruokailutottumuksia, joiden omaksumiseen luodaan pohja lapsuudessa. Ruokailukulttuuriin kuuluu pöytätapojen lisäksi ymmärrys kauniista ja tarkoituksenmukaisesta kattauksesta, hyvän ruoan raaka-aineista, ulkonäöstä, tuoksusta ja mausta.

Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen vaikuttaa kokonaisvaltaisesti lapsen kasvuun ja kehitykseen ja sillä on tärkeä yhteys lapsen oppimiseen. Aikuinen vastaa siitä, että esiopetuksen toiminta on turvallista ja lapsen hyvinvointia edistävää.

6. Fyysinen ja motorinen kehitys

Liikkuessaan lapsi saa elämyksiä ja onnistumisen kokemuksia. Liikunnassa korostuu yhdessä tekeminen ja ilo. Esiopetuksessa lapsella tulee olla mahdollisuus päivittäin monipuoliseen liikuntaan. Lapsille taataan tasapuoliset osallistumismahdollisuudet. Ympäristön tulee olla liikunnallisesti haastava ja tarjota mahdollisuuksia liikuntaan.

Liikunta tukee lapsen tasapainoista kasvua, kehitystä ja terveyttä. Monipuolisella liikunnalla edistetään myös lapsen oppimisvalmiuksia. Liikunta helpottaa ajattelun ja ymmärtämisen kehitystä ja auttaa mm. abstraktien käsitteiden konkretisoimista. Se antaa lapselle mahdollisuuden oppia ilmaisemaan ja hallitsemaan tunteitaan, harjoittamaan yhteistyötaitoja ja purkamaan ylimääräistä energiaa. Mitä pienempi lapsi, sitä tärkeämmässä asemassa on taktillis-kinesteettinen oppimistyyli.

Tavoitteet

Lapsi kokee liikunnan iloa ja saa kokemuksia erilaisista liikuntamuodoista.

Lapsi harjoittelee hahmottamaan omaa kehoansa.

Lapsi harjoittelee myös perusliikkeitä ja oppii siirtämään motorisia taitoja joustavasti uusiin tilanteisiin. Liikunnan avulla lapsella on mahdollisuus kohottaa kuntoaan omien edellytystensä ja tarpeittensa mukaan.

Motorisen kehityksen ohella tuetaan lapsen tiedollista, sosiaalista ja emotionaalista kehitystä.

Lapsi tutustuu Helsingin kaupungin ja erityisesti oman asuinalueensa luontoon ja rakennettuun ympäristöön sekä sen tarjoamiin liikuntamahdollisuuksiin.

Sisällöt

Oman kehon hahmottamisessa on keskeistä kehon eri puolten tunnistaminen ja niiden yhteistoiminnan kehittäminen sekä kehon ja sen osien liikemahdollisuuksien kehittäminen.

Motoristen taitojen kehittämisessä painottuu perusliikkeiden harjoittelu. Perusliikkeitä ja liiketekijöitä integroidaan muihin sisältöalueisiin, kuten kielelliseen tietoisuuteen, matematiikkaan, ympäristökasvatukseen, musiikkiin ja kädentaitoihin.

Perusliikkeitä kehitetään suhteessa tilaan, ajankäyttöön, voimaan, suuntaan ja tasoon. Perusliikkeisiin liittyvien harjoitusten kautta liikesuoritusten laatu (liikerytmi, voiman käyttö) paranee. Liiketekijöiden avulla kasvattaja pystyy suunnittelemaan liikunnan monipuolisemmaksi ja haasteellisemmaksi lapsille.

Lasten kanssa liikutaan erilaisissa oppimisympäristöissä: lumella, vedessä, hiekalla, metsässä, nurmella ja sisätiloissa. Liikkumisessa hyödynnetään vuodenaikojen vaihtelun tarjoamia mahdollisuuksia.

Esiopetuksen monipuolisesti ohjatussa liikunnassa vaihtelevat eri liikuntamuodot, kuten seikkailu, luontoliikunta, tanssi ja ilmaisu, vesiliikunta, palloilu ja saliliikunta.

7. Taide ja kulttuuri

Taiteella on merkittävä osa lapsen kokonaispersoonallisuuden kehittämisessä. Taidekasvatuksen tavoitteena on antaa lapselle välineitä oman kulttuurin ja kulttuurien monimuotoisuuden ymmärtämiseen, taiteesta nauttimiseen, itsensä ilmaisuun sekä kokemusten ja elämysten vastaanottamiseen ja niistä keskustelemiseen. Lasta ohjataan arvostamaan ja vaalimaan luonnon, rakennetun ympäristön ja esineympäristön esteettisiä ja kulttuurisia arvoja.

Taiteellinen ilmaisu on lapselle kokonaisvaltainen tapahtuma, jossa elämys, havainnointi, ajattelu ja tuottaminen ovat samanaikaisia ja toisiaan sääteleviä voimia. Leikin ja taiteellisen toiminnan avulla lapsi etsii tietoa itsestään ja ympäröivän maailman ilmiöistä. Ilo, leikki ja mielikuvituksen käyttö liittyvät oleellisesti lapsen taidekokemuksiin.

Toiminnassa ovat keskeisiä leikinomaisuus, elämyksellisyys ja tutkiva lähestymistapa sekä omien havaintojen teko. Pitkäkestoiset teemat ja taideprojektit auttavat lasta tulemaan vähitellen tietoisemmaksi omasta oppimisestaan ja taitojensa kehittämisestä. Onnistumisen elämykset ja omien vahvuuksien löytäminen vahvistavat lapsen itsetunnon kehittymistä. Aikuisen tehtävänä on kannustaa lasta pitkäjänteiseen työskentelyyn, omaperäiseen ilmaisuun ja oman ja muiden työn arvostamiseen. Lasta ohjataan myös välineiden oikeaan käyttöön ja niiden huoltamiseen. Töiden tarkastelu ja pohtiva keskustelu on tärkeä osa taidekasvatusta.

Seuraavassa esitellään tarkemmin kuvataiteen, musiikin ja kädentaitojen tavoitteet ja keskeiset sisällöt. Liikuntakasvatuksen tavoitteet ja sisällöt on kuvattu kohdassa 6 ja ilmaisukasvatuksen kohdassa 1.

Kuvataide

Tavoitteet

Lapsen visuaalinen havaintokyky kehittyy. Hän oppii tekemään tarkkoja havaintoja ympäröivän maailman ilmiöistä, luonnosta, rakennetusta ympäristöstä ja esineistä. Lapsen ajattelu ja ongelmaratkaisutaidot sekä mielikuvitus kehittyvät.

Lapsi harjaantuu ilmaisemaan itseään kuvataiteen keinoin eri välineiden ja materiaalien avulla.

Hän oppii työskentelemään pitkäjänteisemmin ja arvostamaan omaa ja toisten työtä.

Lapsen valmius ymmärtää visuaalista kulttuuria ja kyky nauttia kuvataiteesta kehittyvät. Hän oppii arvostamaan ja vaalimaan ympäristönsä esteettisiä ja kulttuurisia arvoja.

Sisällöt

Lapsen kanssa harjoitellaan lähiympäristön monipuolista ja tarkkaa havainnointia. Hänen kanssaan tutkitaan taidekuvia, taideteoksia ja lasten omia töitä ja keskustellaan niiden herättämistä ajatuksista ja tunteista. Sopivissa yhteyksissä nimetään visuaalisia ilmiöitä ja tutustutaan esim. seuraaviin käsitteisiin: väri, valo, tila, liike, muoto ja materiaali.

Havaintoja, mielikuvia, kokemuksia, ajatuksia ja tunteita ilmaistaan kuvataiteen keinoin. Samalla tutustutaan erilaisiin välineisiin, materiaaleihin ja tekniikoihin ja harjoitellaan välineiden huoltoa. Ohjatun toiminnan ohella lapselle tarjotaan mahdollisuuksia omaehtoiseen kuvataiteelliseen toimintaan.

Lapsen kanssa tutustutaan lähiympäristön taideteoksiin ja rakennustaiteeseen ja vieraillaan mahdollisuuksien mukaan joissakin Helsingin taidemuseoissa ja näyttelyissä. Koettua ja nähtyä työstetään eri tavoin. Lisäksi tutustutaan mahdollisuuksien mukaan lapsille sopiviin kuvankäsittelyohjelmiin sekä valokuvauksen ja videokuvauksen alkeisiin.

Musiikki

Tavoitteet

Lapsi kokee onnistumista ja iloa. Hän saa elämyksiä ja kokemuksia musiikin parissa. Tämä luo perustan lapsen positiivisen minäkuvan kehittymiselle musiikin tuottajana ja käyttäjänä. Esiopetuksessa painottuu musiikin tuottaminen yhdessä toisten kanssa. Lapsen musiikilliset itseilmaisun taidot kehittyvät. Hän tutustuu musiikin peruskäsitteisiin ja harjaantuu käyttämään niitä musiikin tuottamisessa.

Lapsen musikaalinen muisti ja mielikuvitus kehittyvät. Hän oppii kuuntelemaan erilaista musiikkia ja keskustelemaan siitä. Lapsi tutustuu oman kotimaansa ja ryhmänsä muiden lasten kotimaiden musiikkiperinteeseen.

Sisällöt

Musiikkiin tutustutaan rikkaasti elämysten ja kokemusten kautta. Yhdessä muiden kanssa ja yksin soitetaan ja lauletaan, säestäen ja ilman säestystä. Harjoitellaan monipuolisesti rytmi- ja kehosoitteiden käyttöä. Laulujen lisäksi säestetään myös riimejä, runoja ja tarinoita. Musiikin peruskäsitteisiin (rytmi, tempo, rakenne, voimakkuusvaihtelut) tutustutaan kokemisen, tekemisen ja leikin avulla.

Lapsen kanssa harjoitellaan aktiivista kuuntelemista, mm. äänten erottelukykyä ja tunnistamista sekä musiikin sisäistä kuulemista. Lisäksi tutustutaan erilaisiin ääniympäristöihin. Tärkeää on myös oppia kuuntelemaan luonnon ääniä ja hiljaisuutta.

Tunnelmia, elämyksiä ja kokemuksia harjoitellaan ilmaisemaan musiikin ja musiikkiliikunnan keinoin. Lauluja, rytmejä, melodioita ja tansseja improvisoidaan. Lapsi saa kuunnella ja tutustua eri musiikin lajeihin sekä eri maiden musiikkiin. Lisäksi keskustellaan kuullusta ja koetusta sekä käydään kuuntelemassa mahdollisuuksien mukaan elävää musiikkia.

Käden taidot

Tavoitteet

Lapsen kädentaidot, avaruudellinen taju ja ilmaisu kehittyvät. Hän harjaantuu suunnittelemaan ja toteuttamaan omia töitään sekä kokee tyydytystä työn loppuun saattamisesta.

Lapsi iloitsee oman työn tuloksesta ja oppii arvostamaan käsillä tekemistä ja käsityöperinnettä. Hän myös harjaantuu ottamaan toiminnassaan huomioon kestävän kehityksen periaatteita.

Sisällöt

Opetuksessa käytetään erilaisia materiaaleja ja harjoitellaan niiden työstämistä. Lapsi voi tutustua erilaisiin työskentelytapoihin ja välineisiin sekä opetella turvallisia työtapoja. Mahdollisuuksien mukaan vierailaan kotikaupungin käsi- ja taidepajoissa ja tutustutaan alueen käsityöperinteeseen.

8. Vaihtoehtopedagogiikkaan perustuva esiopetus

Vaihtoehtopedagogiikkaan perustuvaa esiopetusta ovat muun muassa steiner- tai montessoripedagogiikka. Vaihtoehtopedagogiikkaan perustuvassa esiopetuksessa noudatetaan kunnallista esiopetussuunnitelmaa niin, että otetaan huomioon vaihtoehtopedagogiikan omat tavoitteet. Vaihtoehtopedagogiikkaan perustuvassa esiopetuksessa on erityisen tärkeää, että huoltajat saavat riittävästi tietoa toiminnan periaatteista ja tavoitteista.

III YHTEISTYÖ JA OPPILASHUOLTO

1. Kodin kanssa tehtävä yhteistyö

Tavoitteet

Esiopetuksen järjestämisen lähtökohtana on kotien ja huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö, jonka tarkoituksena on taata jokaiselle lapselle hänen oman kehitystasonsa ja tarpeidensa mukainen opetus, ohjaus ja tuki. Onnistunut vuorovaikutus kodin kanssa lisää opettajan lapsen tuntemusta ja auttaa esiopetuksen suunnittelussa ja toteuttamisessa. Yhteistyö kodin kanssa tukee sekä perheen että opettajan kasvatustyötä, mutta päävastuu lapsen kasvatuksesta on kuitenkin aina hänen huoltajillaan.

Yhteistyö perustuu tasa-arvoiseen vuorovaikutukseen ja avoimuuteen. Yhteisissä keskusteluissa sovitaan kasvatustavoitteista, toimintaperiaatteista sekä kunkin lapsen henkilökohtaisista esiopetuksen tavoitteista. Lisäksi arvioidaan, miten tavoitteet on saavutettu. Huoltajien tulee saada riittävästi tietoa lapsensa esiopetuksesta, ja huoltajilla tulee olla todellisia osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksia.

Maahanmuuttajataustaisten perheiden kanssa tehtävässä yhteistyössä otetaan huomioon erityisesti perheiden kieli- ja kulttuuritausta. Esiopetuksessa työskentelevän henkilöstön tehtävänä on auttaa perhettä tuntemaan esiopetuksen tavoitteita, menetelmiä ja sisältöjä sekä tarvittaessa suomalaisia kasvatustapoja ja -tavoitteita. Tavoitteena on vahvistaa huoltajuutta ja kykyä toimia suomalaisessa yhteiskunnassa lapsen parhaaksi. Jotta huoltajat voivat tehdä lapsiaan koskevia valintoja, heillä tulee olla riittävästi tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta. Esiopetuksessa toimiva henkilöstö edistää osaltaan perheiden kotoutumista.

Lähtökohtana esiopetuksessa on kodin vakaumuksen kunnioittaminen. Huoltajien kanssa keskustellaan esiopetuksen sisällöistä ja niiden ilmenemisestä esiopetuksen toiminnassa. Lapsen perheen käsitys esimerkiksi kuvataiteen tai musiikin opettamisesta voi poiketa yleisestä opetussuunnitelmasta. Terveyskasvatuksen ja liikunnan keskeisissä teemoissa otetaan huomioon eri kulttuurien ruokatottumukset, käyttäytymissäännöt ja tavat sekä hygienia- ja pukeutumissäännöt. Yhteistyössä huoltajien kanssa mietitään joustavia ratkaisuja.

Toimintatavat

Lapsen henkilökohtainen esiopetuksen oppimissuunnitelma laaditaan yhteistyössä lapsen, huoltajien ja esiopetuksesta vastaavan lastentarhanopettajan kanssa syksyn aikana. Suunnitelmaan kirjataan lapsen oppimistavoitteet ja esiopetuksen järjestämisen kannalta oleelliset tiedot lapsesta.

Huoltajille annetaan tietoa esiopetuksen opetussuunnitelmasta, toimintaperiaatteista, esiopetuksen järjestämisestä, lapsen tuen tarpeista ja tuen saannin mahdollisuuksista, esiopetuksen oppilashuollosta ja huoltajan mahdollisuudesta osallistua kodin ja esiopetuksen väliseen yhteistyöhön sekä esiopetusyhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämiseen.

Huoltajille annetaan tietoa lasta koskevien tietojen käsittelyyn, tietojensaantiin ja niiden luovuttamiseen sekä salassapitoon liittyvistä kysymyksistä.

Kodin kanssa tehtävässä yhteistyössä otetaan huomioon perheiden erilaisuus, yksilölliset tarpeet ja perheen kielellinen ja kulttuurinen tausta. Yhteistyö järjestetään siten, että oppilashuollon ja moniammatillisen yhteistyöverkoston avulla lapsen kasvua, oppimista ja hyvinvointia voidaan tukea. Onnistuneen yhteistyön edellytyksenä on, että molemmat osapuolet tulevat ymmärretyiksi. Keskusteluissa voidaan tarvita tulkkia. Lapsi ei voi toimia tulkkina.

Esiopetuksen loppuvaiheessa huoltajalle annetaan tietoa ja mahdollisuus keskustella lapsen koulunkäynnin aloittamiseen liittyvistä kysymyksistä ja mahdollisista erityistarpeista oppilashuollon eri asiantuntijoiden kanssa.

2. Yhteistyö perusopetuksen kanssa

Esi- ja alkuopetuksen avoin ja hyvä yhteistyö luo pohjan joustavalle, elinikäiselle oppimiselle. Yhteistyössä otetaan huomioon varhaiskasvatuksen ja alkuopetuksen vahvuudet. Yhdistämällä varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen osaaminen luodaan uutta toimintakulttuuria ja uusia toiminnallisia ratkaisuja.

Varhaiskasvatus ja siihen kuuluva esiopetus sekä perusopetus muodostavat lapsen kasvussa ja oppimisessa jatkumon. Yhteistyötä tulee tehdä sekä opetussuunnitelman laadinnassa että toiminnassa. Toimivan yhteistyön rakentaminen luo pohjan jatkumon toteutumiselle.

Yhteistyön toteutuminen edellyttää alueellista yhteistoimintasuunnitelmaa päiväkodin ja koulun välillä. Sitä arvioidaan ja kehitetään säännöllisesti.

3. Esiopetuksen oppilashuolto

Tavoitteet

Oppilashuolto on lapsen fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta hyvinvoinnista huolehtimista ja sen toteuttaminen kuuluu kaikille kasvatusyhteisössä työskenteleville. Oppilashuollon avulla edistetään lasten tervettä, tasapainoista kasvua ja kehitystä sekä luodaan edellytykset hyvälle kasvulle ja oppimiselle. Tavoitteena on, että lapsi kokee toimintaympäristön turvalliseksi ja viihtyisäksi, tuntee yhteenkuuluvuutta ryhmään, saa huolenpitoa ja ohjausta sekä kannustavaa palautetta päivittäisessä arjessa ja apua ongelmatilanteissa.

Oppilashuoltotyö perustuu luottamukselliseen ja vastuulliseen yhteistyöhön kotien, henkilöstön ja lasta hoitavien muiden tahojen kanssa. Tavoitteena on edistää sekä ryhmän että yksittäisen lapsen hyvinvointia. Onnistunut oppilashuoltotyö edellyttää yhdessä laadittuja toimintamalleja ja suunnitelmia ennaltaehkäisevää työtä sekä ongelmatilanteiden hoitamista varten.

Oppilashuollossa pyritään kasvun ja oppimisen esteiden, oppimisvaikeuksien sekä muiden ongelmien ehkäisemiseen, tunnistamiseen, lieventämiseen ja poistamiseen mahdollisimman varhain. Lastensuojelulain mukainen ehkäisevä lastensuojelu ja terveydenhuollossa toteutettava terveyden edistäminen, terveysneuvonta ja -tarkastukset vahvistavat ongelmien ennaltaehkäisyä ja varhaista tukea. Oppilashuolto on sekä yhteisöllistä että yksilöllistä. Oppilashuoltotyötä ohjaavat luottamuksellisuus, lapsen ja huoltajan kunnioittaminen sekä osallisuuden tukeminen.

Toimintatavat

Helsingissä jokaisella koululla on oma oppilashuoltoryhmä. Silloin, kun esiopetus on järjestetty opetustoimen alaisuudessa, kuuluvat esiopetusta käyvät lapset koulun oppilashuoltoon. Päiväkodeissa tapahtuvan esiopetuksen lapsikohtainen oppilashuoltotyö toteutuu päivähoidon toimipisteissä ja siitä vastaa esiopetuksesta vastaava lastentarhanopettaja. Moniammatilliseen oppilashuoltotyöhön osallistuvat tarpeen mukaan lastentarhanopettajan lisäksi päivähoitoyksikön esimies, erityislastentarhanopettaja, suomi toisena kielenä – opettaja, neuvolan terveydenhoitaja tai muu asiantuntija.

Oppilashuoltoa toteutetaan yhteistyössä sosiaali-, opetus- terveystoimen sekä muiden yhteistyötahojen kanssa. Esiopetuksen kannalta merkittävää on yhteistyö lasten neuvolan ja lastensuojelun kanssa sekä yhteistyö päiväkodin ja koulun kesken. Oppilashuollon yhteistyössä sovitaan menettelytavoista ehkäisevään lastensuojelutyöhön ja

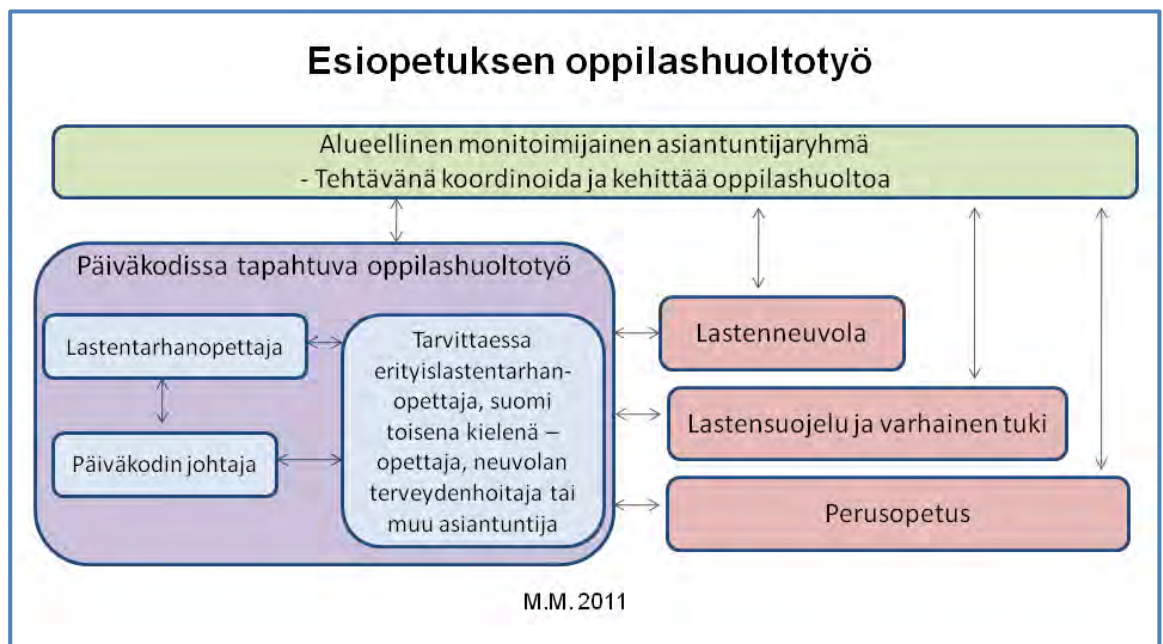
terveydenhuoltoon kuuluvan erityisen tuen toteuttamisessa. Yhteistyössä ja toimintaohjeissa otetaan huomioon lapsen kasvun ja kehityksen mahdollinen vaarantuminen kasvuympäristössä olevien riskitekijöiden johdosta sekä lastensuojelulain mukainen ilmoitusvelvollisuus lastensuojelutarpeen selvittämiseksi.

Neuvolatoiminta on osa esiopetuksen oppilashuollon palveluja. Neuvolatoiminnassa arvioidaan lapsen kasvua ja kehitystä leikki-iässä. Neuvolan, huoltajien ja päivähoidon yhteistyönä arvioidaan lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia 4-vuotiaana. Esiopetusikäinen lapsi käy terveydenhoitajan tarkastuksessa 6-vuotiaana ja tarpeen mukaan vielä ennen koulun aloittamista. Tässä yhteydessä arvioidaan tarvittaessa lapsen erityisen tuen tarve kouluun siirryttäessä. Oppilashuollon yhteistyökumppanina neuvolassa toimii lapsen oma terveydenhoitaja.

Lasten ja perheiden hyvinvoinnin edistämiseksi ja turvaamisessa päivähoidon ja esiopetuksen keskeisiä yhteistyökumppaneita ovat lapsiperheiden palvelujen varhaisen tuen ja lastensuojelun toimijat. Yhteistyö perheen, varhaisen tuen tai lastensuojelun ja esiopetuksen välillä käynnistyy tarvittaessa jo ennen päivähoidon ja esiopetuksen alkua.

Esiopetuksen oppilashuoltotyöstä ja sen toimintaan liittyvistä menettelytavoista annetaan tietoa huoltajalle. Yksittäistä lasta koskevaa asiaa käsiteltäessä asian käsittelyyn voivat osallistua vain ne esiopetuksen ja oppilashuollon järjestämiseen osallistuvat, joiden tehtäviin oppilaan lapsen asian käsittely välittömästi kuuluu.

Oppilashuollon kehittäminen ja koordinointi tapahtuu Helsingissä alueellisissa moniammatillisissa asiantuntijaryhmissä. Tavoitteena on edistää oppimisympäristön terveellisyttä ja turvallisuutta sekä etsiä ratkaisuja tukea tarvitsevien lasten auttamiseksi.

Kuva 4. Esiopetuksen oppilashuolto

4. Turvallisuuden edistäminen

Esiopetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen ympäristöön. Siihen kuuluu sekä fyysinen, psyykinen että sosiaalinen turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on lasten ja esiopetuksen henkilöstön turvallisuuden takaaminen. Oppimisympäristön

turvallisuuden edistäminen on osa yhteisön toimintakulttuuria ja se tulee ottaa huomioon kaikessa toiminnassa.

Oppilashuollon tavoitteena on tukea toimintakyvyn säilymistä myös fyysistä ja psyykkistä turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa. Erilaisissa ongelma-, onnettomuus- ja kriisitilanteissa sekä niiden edellyttämässä jälkihoidossa huolehditaan lapsen ja koko yhteisön tarvitsemasta psykososiaalisesta tuesta.

Esiopetuksen fyysiseen ja psyykkiseen turvallisuuteen kuuluu lasten suojeleminen kaikenlaiselta väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. Havaittuihin kiusaamistapauksiin puututaan välittömästi ja tapausten selvittäminen tapahtuu yhteistyössä esiopetuksen henkilöstön, huoltajien ja lasten kanssa.

Fyysistä turvallisuutta edistetään huolehtimalla tiloihin, välineisiin, järjestelyihin, oppimistilanteisiin sekä päiväkodin ulkopuolella tapahtuvaan esiopetukseen liittyvistä turvallisuustekijöistä.

Turvallisuuden edistämiseen kuuluvat myös esiopetuksen kuljetuksiin, tapaturmien ehkäisyyn ja tietoturvallisuuteen liittyvät tekijät. Oppilashuollon yhteistyössä sovitaan tapaturmien ennaltaehkäisyyn, ensiapuun, hoitoon ohjaukseen ja tapaturmien seurantaan liittyvistä menettelytavoista. Niistä tulee antaa tietoa lapselle ja hänen huoltajalleen. Tapaturmien ehkäisyyn liittyvässä ohjeistuksessa otetaan huomioon tapaturmien torjunnan kansalliset linjaukset sekä toiminnan edellyttämä yhteistyö.

Esiopetuksen turvallisuuteen liittyvä ohjeistus on sisällytetty toimipisteen pelastussuunnitelmaan ja toimenpideohjeisiin. Turvallisuuden edistämässä ja turvallisuutta vaarantavien tilanteiden ehkäisyssä otetaan huomioon sekä turvallisuutta ohjaava lainsäädäntö ja laaditut turvallisuusohjeet.

5. Salassapito ja tietojen luovuttaminen

Periaatteet

Oppilashuoltotyössä käsitellään monia lasta ja hänen perhettään koskevia tietoja, jotka ovat lainsäädännön mukaan salassa pidettäviä. Salassapidolla tarkoitetaan sekä asiakirjan pitämistä salassa, että kieltoa ilmaista tietoa suullisesti eli vaitiolovelvollisuutta. Salassa pidettäviä ovat mm. tiedot lasten ja heidän perheenjäsentensä henkilökohtaisista oloista sekä tiedot taloudellisesta asemasta, terveydentilasta ja vammaisuudesta.

Salassa pidettäviä ovat myös tiedot tehostetun ja erityisen tuen antamisesta, oppilashuoltoa koskevat asiakirjat ja niihin sisältyvät tiedot.

Salassapitovelvollisia ovat esiopetuksesta vastaava päiväkodin johtaja tai rehtori, päivähoidon henkilöstö, opettajat, terveydenhuollon edustajat, koulukuraattorit, koulupsykologit sekä myös esiopetuksen järjestämiseen osallistuvat tahot.

Toimintatavat

Oppilashuoltotyöhön osallistuvilla on salassapitosäännösten estämättä esiopetuksessa oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen sekä lapsen opettajalle lapsen opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot. Hyvän yhteistyön ja luottamuksen turvaamiseksi vanhemmille tiedotetaan tietojen luovuttamiseen liittyvistä periaatteista ja määräyksistä lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelman laatimisen yhteydessä. Lisäksi vanhemmille tiedotetaan aina kun tietoja luovutetaan.

Huoltajan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella voidaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömiä salassa pidettäviä tietoja pyytää myös muilta tahoilta. Esiopetuksen järjestäjällä on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada lapsen esiopetuksen järjestämiseksi välttämättömät tiedot sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaiselta, muulta sosiaalipalvelujen tai terveydenhuollon palvelujen tuottajalta sekä terveydenhuollon ammattihenkilöltä.

Jos lapsi siirtyy toisen järjestäjän järjestämään esiopetukseen, aikaisemman järjestäjän on salassapitosäännösten estämättä toimitettava lapsen esiopetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot uudelle esiopetuksen järjestäjälle. Uudella esiopetuksen järjestäjällä on myös pyynnöstä oikeus saada vastaavat tiedot.

IV KASVUN JA OPPIMISEN TUKI JA TUKIMUODOT ESIOPETUKSESSA

Esiopetuksen ja tuen järjestämisen lähtökohtana ovat sekä esiopetusryhmän että kunkin lapsen vahvuudet ja oppimis- ja kehitystarpeet. Esiopetusta ja tukea suunniteltaessa on otettava huomioon, että lapsen tuen tarve voi vaihdella tilapäisestä jatkuvaan, vähäisestä vahvempaan tai yhden tukimuodon tarpeesta useamman tukimuodon tarpeeseen.

Esiopetuksessa ilmeneviin tuen tarpeisiin vastataan mm. opetusta eriyttämällä, samanaikaisopetuksella ja esiopetusryhmiä joustavasti muuntelemalla.

Lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelma laaditaan yhteistyössä lapsen huoltajien kanssa jokaiselle esiopetuksessa olevalle lapselle ja sitä arvioidaan yhdessä esiopetusvuoden lopussa keväällä. Lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelmassa ei kuvata lapsen henkilökohtaisia ominaisuuksia.

Huoltajiin luodaan luottamuksellinen, lämmin ja lasta arvostava suhde kasvatuskumppanuuden hengessä. Kun tuen tarvetta on arvioitu, lapsen esiopetussuunnitelmaan sovitaan yhdessä huoltajien kanssa minkälaisin kasvatuksellisin keinoin, sekä tarvittaessa ympäristöä muokkaamalla ja toimintaa mukauttamalla lapsen tarpeisiin vastataan.

Syyslukukauden aikana käydään lapsikohtaiset oppilashuoltokeskustelut, joihin osallistuu vähintään lapsen esiopetuksesta vastaava lastentarhanopettaja, toimipisteen esimies ja kiertävä erityislasterhanopettaja. Keskusteluissa on tarvittaessa mukana lasta tutkinut ulkopuolinen asiantuntija. Keskusteluissa sovitaan tarvittavista toimenpiteistä, vastuista ja työnjaosta, jotka kirjataan huoltajien kanssa käydyn keskustelun jälkeen lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelmaan.

Lapsen esiopetussuunnitelmaan liittyen koululle toimitetaan kuvaus lapsesta esiopetusvuoden keväällä. Kuvaus sisältää lapsen opetuksen järjestämisen kannalta tarpeelliset tiedot, kuten vahvuudet oppijana, lapsi sosiaalisena toimijana, lapsi arjen toimijana, lapsen kiinnostuksen kohteet ja lapsen kielelliset taidot. Lisäksi luovutettaviin tietoihin kirjataan missä lapsi on erityisesti edistynyt, huoltajien ajatuksia ja lapsen näkemyksiä koulunkäynnin aloittamisesta.

1. Yleinen tuki

Laadukas esiopetus sekä mahdollisuus saada ohjausta ja tukea kasvuun ja oppimiseen kaikkina esiopetuksen työpäivinä on jokaisen lapsen oikeus. Esiopetuksessa jokaisen lapsen

yksilöllisyys ja erilaiset lähtökohdat huomioidaan niin, että jokaisen lapsen edellytykset ja tarpeet tulevat huomioiduiksi.

Esiopetuksen tehtävänä on tukea lapsen mahdollisuuksia täysipainoiseen kasvuun, kehittymiseen ja oppimiseen hänelle luontaisella tavalla. Monipuolinen ja turvallinen oppimisympäristö luo puitteet laadukkaalle esiopetukselle.

Esiopetuksesta vastaavalla lastentarhanopettajalla on vastuu esiopetusryhmän ja sen jokaisen lapsen erilaisten lähtökohtien ja tarpeiden huomioonottamisesta esiopetuksessa. Yhteistyö huoltajien, toisten opettajien, muun varhaiskasvatuksen henkilöstön ja eri asiantuntijoiden kanssa luo puitteet esiopetuksen onnistumiselle.

Opettaja auttaa lapsia tunnistamaan omat vahvuutensa ja voimavaransa. Erityistä huomiota tulee kiinnittää lapsen oppimisen valmiuksien, myönteisen minäkuvan ja tekemisen ilon vahvistamiseen kaikissa työskentelytilanteissa.

Esiopetuksesta vastaava lastentarhanopettaja arvioi kunkin lapsen tuen tarpeen ja huolehtii siitä, että lapsi saa tarvitsemansa tuen kaikissa esiopetustilanteissa. Tuki rakennetaan opettajien sekä tarvittaessa muiden asiantuntijoiden yhteistyönä ja vuorovaikutuksessa huoltajan ja lapsen kanssa.

Esiopetuksessa kasvun ja oppimisen tuen tarpeisiin vastataan opetusta eriyttämällä, opettajien yhteistyöllä ja opetusryhmiä joustavasti muuntelemalla.

Lapsen yksilöllisyyden huomioiminen turvataan henkilökohtaisella esiopetuksen oppimissuunnitelmalla, jonka esiopetuksesta vastaava lastentarhanopettaja laatii syksyn aikana yhteistyössä huoltajien ja lapsen kanssa.

2. Tehostettu tuki

Tehostettu tuki on luonteeltaan kokonaisvaltaisempaa ja pitkäjänteisempää kuin eri tukitoimenpiteiden käyttö yleisen tuen aikana. Tehostetun tuen avulla tuetaan suunnitelmallisesti lapsen kasvua ja oppimista ja pyritään samalla ehkäisemään ongelmien kasvamista, monimuotoistumista ja kasautumista.

Tehostetun tuen aloittaminen perustuu pedagogiseen arvioon. Lapsen esiopetuksesta vastaava lastentarhan opettaja tai opettajat laativat kirjallisen pedagogisen arvion.

Esiopetuksessa tehostettu tuki on varhaiskasvatuksellisen tukemisen tehostamista. Tavoitteena on yksilöllistää esiopetusta mm. eriyttämällä, toiminnan sisältöjä mukauttamalla, perustaitoja harjaannuttamalla ja lapsen itsetuntoa vahvistamalla. Myös varhaiskasvatuksen kuntouttavien elementtien kuten struktuurin tukeminen, vuorovaikutuksen vahvistaminen ja lapsen oman toiminnan ohjaus ovat tehostetun tuen keinoja.

Tukemisen tehostamiseksi voidaan käyttää erilaisia tukemistapojen yhdistelmiä ja tarvittaessa rakenteellisiakin tukimuotoja. Päivähoitoalueen päällikkö voi sijoittaa tukitoimena esiopetusryhmään erityislastentarhanopettajan, erityisavustajan tai pienentää ryhmän lapsimäärää.

Sovitut tukitoimet, toiminnan arviointi ja seuranta kirjataan yhteistyössä huoltajien kanssa lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelmaan.

Lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelmaan kirjataan tarpeelliset tiedot lapsen esiopetuksen tukitoimien järjestämiseksi.

2.1. Pedagoginen arvio

Pedagogisen arvion tekemisestä vastaa esiopetuksesta vastaava lastentarhanopettaja, joka konsultoi tarvittaessa ryhmän muita työntekijöitä, toimipisteen esimiestä ja /tai kiertävää erityislastentarhanopettajaa. Tarvittaessa käytetään myös muita asiantuntijoita. Yhteistyö lapsen ja hänen huoltajansa kanssa on tärkeää sekä tarpeiden selvittämisen että tuen suunnittelun ja onnistuneen toteuttamisen kannalta.

Lapsen esiopetuksesta vastaava lastentarhanopettaja laatii kirjallisen pedagogisen arvion, jossa kuvataan:

- lapsen kasvun ja oppimisen tilanne
- lapsen saama yleinen tuki ja arvio sen vaikutuksista
- lapsen valmiudet, kasvuun ja kehitykseen liittyvät erityistarpeet sekä arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, oppilashuollollisilla tai muilla ratkaisuilla lasta tulisi tukea.

Pedagogisen arvion laatimisessa ja tehostetun tuen toteuttamisessa hyödynnetään lapselle jo laadittua varhaiskasvatussuunnitelmaa ja mahdollisesti kuntoutussuunnitelmaa.

Tehostetun tuen aloittaminen ja järjestäminen käsitellään pedagogiseen arvioon perustuen moniammatillisessa oppilashuoltotyössä, johon kuuluvat ainakin esiopetuksesta vastaava lastentarhanopettaja, toimipisteen esimies ja kiertävä erityislastentarhanopettaja.

Oppilashuollollisen käsittelyn jälkeen lapselle järjestettävä tehostettu tuki kirjataan hänelle laadittavaan lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelmaan.

3. Erityinen tuki

Erityinen tuki järjestetään joko yleisen tai pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevalle lapselle. Erityinen tuki muodostuu erityisen tuen päätökseen perustuvasta erityisopetuksesta sekä muista esiopetuksen tukimuodoista.

Päätös tehdään hallintolain mukaisesti. Erityisen tuen päätöksessä päätetään lapsen pääsääntöinen esiopetusryhmä, mahdolliset tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä muut tarvittavat palvelut sekä tarvittaessa lapsen esiopetuksen poikkeava järjestäminen.

Ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä kuullaan huoltajaa, sekä tehdään lapsesta pedagoginen selvitys, joka käsittää selvityksen lapsen oppimisen etenemisestä sekä moniammatillisena oppilashuollon yhteistyönä tehdyn selvityksen lapsen saamasta tehostetusta tuesta sekä lapsen kokonaistilanteesta.

Arvio lapsen erityisen tuen tarpeesta tehdään näiden selvitysten perusteella.

Erityisen tuen päätös voidaan tehdä ennen esiopetuksen alkamista taikka esiopetuksen aikana ilman sitä edeltävää pedagogista selvitystä ja oppimisen tehostetun tuen antamista, jos psykologisen tai lääketieteellisen arvion perusteella ilmenee, että lapsen opetusta ei vammaan, sairauden, kehityksessä viivästyksen tai tunne-elämän häiriön taikka muun vastaavan erityisen syyn vuoksi voida antaa muuten.

3.1. Pedagoginen selvitys

Pedagogisen selvityksen laatimisessa hyödynnetään lapsesta mahdollisesti aiemmin laadittua pedagogista arviota ja lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelmaa sekä huoltajan luvalla lapselle laadittua varhaiskasvatussuunnitelmaa ja kuntoutussuunnitelmaa.

Pedagogisen selvityksen laatimista varten hankitaan selvitys lapsen oppimisen etenemisestä sekä moniammatillisena oppilashuollon yhteistyönä tehty selvitys lapsen saamasta tehostetusta tuesta sekä lapsen kokonaistilanteesta, joiden perusteella tehdään arvio lapsen erityisen tuen tarpeesta.

Näiden kahden selvityksen ja niiden pohjalta laaditun arvion muodostamaa kokonaisuutta kutsutaan pedagogiseksi selvitykseksi. Pedagogisen selvityksen lisäksi erityisen tuen päätöksen valmistelemiseksi tulee tarvittaessa hankkia muita lausuntoja, kuten psykologinen tai lääketieteellinen lausunto tai vastaava sosiaalinen selvitys.

Pedagogisen selvityksen tekemisestä vastaavat ainakin lapsen esiopetuksesta vastaava lastentarhanopettaja, kiertävä erityislastentarhanopettaja ja päiväkodin johtaja. He konsultoivat selvityksen teossa lapsen tutkivaa tahoa ja ovat tiiviissä yhteistyössä opetusviraston työntekijöiden kanssa, jos selvitys koskee koulun aloittamista.

Mikäli katsotaan, että lapsi ei enää tarvitse erityistä tukea, tulee tuen lopettamisesta tehdä päätös. Tällöin lapsi siirtyy saamaan tehostettua tukea.

3.2. Erityisen tuen päätös

Erityisen tuen antamiseksi tehdään valituskelpoinen hallintopäätös, jonka tekee delegointisäännössä mainittu viranomainen.

Erityisen tuen antamista koskevassa päätöksessä päätetään lapsen pääsääntöinen opetusryhmä, (esiopetusryhmä, integroitu erityisryhmä tai erityisryhmä), mahdolliset ryhmässä olevat tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä muut tarvittavat palvelut, jotka kuvataan tarkemmin lapselle tehtävässä henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS).

Erityisen tuen päätös esiopetuksessa tehdään pääsääntöisesti suoraan asiantuntijan lausunnon perusteella, koska yhden toimikauden aikana pedagogisen arvion kautta sovittu tehostetun tuen antaminen ja sen riittämättömyyden arviointi ei lyhyen aikajakson takia ole useinkaan mahdollista.

3.3. Pidennetty oppivelvollisuus

Opetustoimessa tehdään päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta pääsääntöisesti ennen oppivelvollisuuden alkamista. Lapselle tehdään tällöin myös päätös erityisestä tuesta.

Huoltajia kuullaan ennen erityisen tuen päätöstä.

Pidennetyn oppivelvollisuuden oppilailla on oikeus kaksivuotiseen esiopetukseen. Ensimmäinen vuosi on yleensä oppivelvollisuutta edeltävää esiopetusta ja toinen vuosi lapsen oppivelvollisuuteen kuuluvaa esiopetusta. Oppivelvollisuutta edeltävä esiopetus

järjestetään päiväkodissa. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan oppilaan toinen esiopetusvuosi 6-vuotiaana järjestetään peruskoulun erityisluokalla.

Jos lapsen kehityksen tai opetusjärjestelyiden kannalta on perusteltua, voidaan oppivelvollisuuteen kuuluva esiopetus järjestää poikkeuksellisesti myös päiväkodissa. Esimerkkinä näistä poikkeusjärjestelyistä on sellainen, että lapsi aloittaa perusopinnot yleisopetuksen ryhmässä.

Poikkeusjärjestelyistä neuvotellaan oppilaskohtaisesti yhteistyössä sosiaali- ja opetustoimen kanssa.

3.4. Henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOKJS)

Erytyisen tuen käytäntöön panto ja integroiminen lapsen saamaan esiopetukseen sovitaan yhdessä huoltajien kanssa laatimalla hänelle henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS). Suunnitelmasta ilmenee lapsen erityistä tukea koskevan päätöksen mukaisen opetuksen ja muun tuen antaminen. HOJKS on erityisen tuen päätöksen suunnitelmallista toimeenpanoa ohjaava pedagoginen asiakirja.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevalle lapselle, jolle on tehty erityisen tuen päätös, laaditaan aina henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS) esiopetuksen alkaessa.

HOJKS on lapsen kasvuun ja oppimiseen liittyvä tavoitesuunnitelma sekä suunnitelma esiopetuksen sisällöistä, pedagogisista menetelmistä ja muista tarvittavista tukitoimista, jonka laatimisessa hyödynnetään lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelmaa ja lapsen varhaiskasvatus- ja kuntoutussuunnitelmia.

Suunnitelma sisältää lapsen esiopetuksen ja tukitoimien järjestämiseksi tarvittavat tiedot.

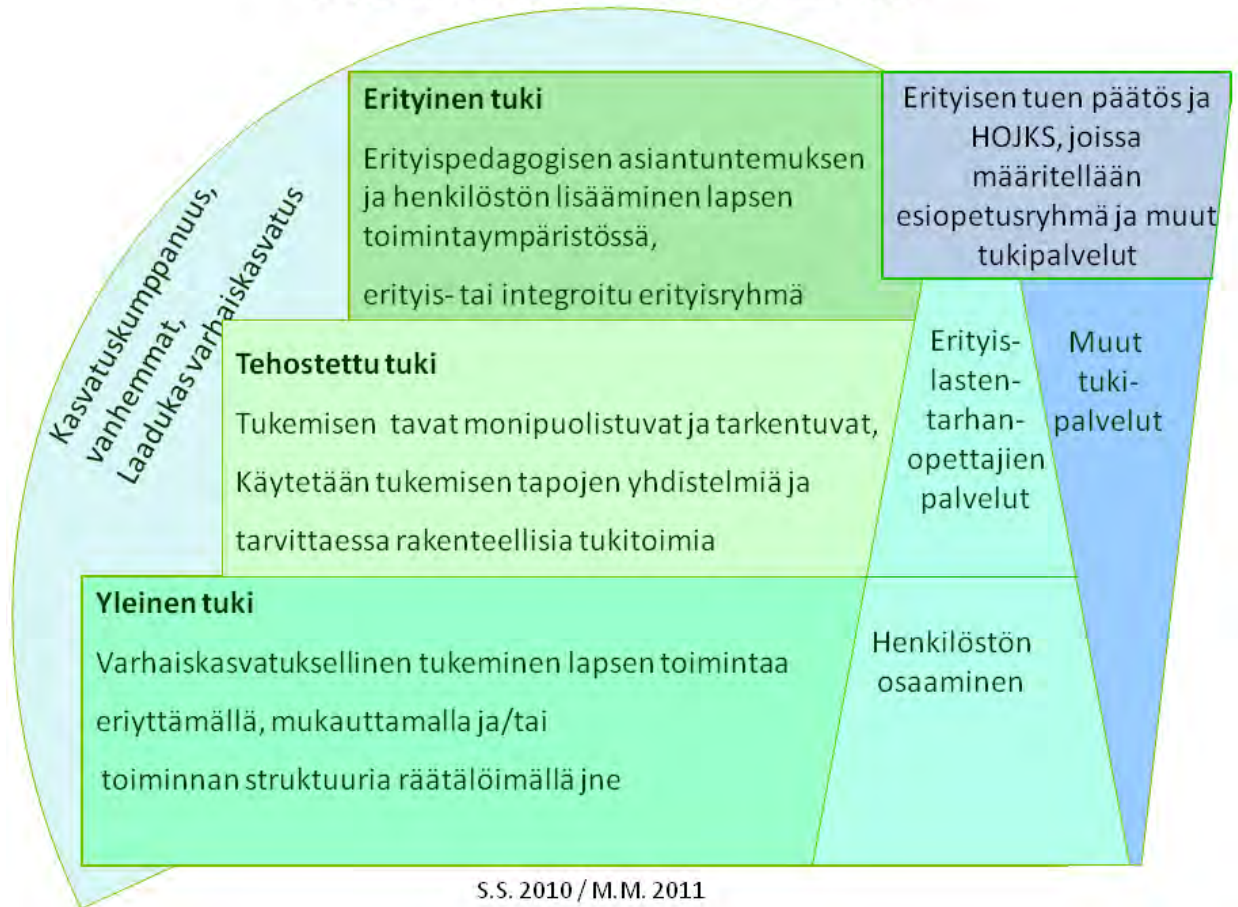
3.5. Tulkitsemis – ja avustajapalveluiden järjestäminen

Esiopetusta saavalla lapsella on oikeus saada maksutta esiopetukseen osallistumisen edellyttämät tulkitsemis- ja avustajapalvelut.

Avustajan antama tuki voidaan suunnata yksilöllisesti tai ryhmäkohtaisesti. Esiopetuksesta vastaava lastentarhanopettaja ja avustaja suunnittelevat yhdessä kasvun ja oppimisen tuen toteuttamisen yksittäisen lapsen ja ryhmän tarpeiden pohjalta. Opettajan tehtävänä on suunnitella, tukea ja ohjata oppimista sekä arvioida lapsen ja koko ryhmän oppimista ja työskentelyä. Avustaja avustaa lasta esiopetukseen ja kuntoutukseen liittyvien yksittäisten tehtävien suorittamisessa opettajan tai terapeuttien ohjeiden mukaan.

Tulkitsemisen ja avustamisen määrä ja laatu määritellään yksilöllisesti yhdessä muiden tukitoimien kanssa lapsen HOJKS:ssa

Lapsen tukeminen esiopetuksessa

Kuva 5. Lapsen tukeminen esiopetuksessa

VI OPETUSSUUNNITELMAN LAADINTA JA TOTEUTTAMISEN ARVIOINTI

Valtakunnalliset esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet luovat pohjan, jolle kunnallinen esiopetuksen opetussuunnitelma rakentuu. Yksikkökohtaisissa opetussuunnitelmissa näkyvät ne toimintaperiaatteet, joilla opetussuunnitelmaa toteutetaan sekä mahdolliset esiopetuksen sisällölliset tai toiminnalliset painotukset.

Helsingin kunnallista esiopetuksen opetussuunnitelmaa noudatetaan jokaisessa esiopetusta Helsingissä antavassa päiväkodissa ja koulussa. Kouluilla ja päiväkodeilla on omat yksikkökohtaiset opetussuunnitelmansa, joiden tulee olla linjassa kunnallisen esiopetuksen opetussuunnitelman kanssa. Tavoitteena on luoda luontainen, kasvatuksellinen ja opetuksellinen jatkumo varhaiskasvatuksesta perusopetukseen.

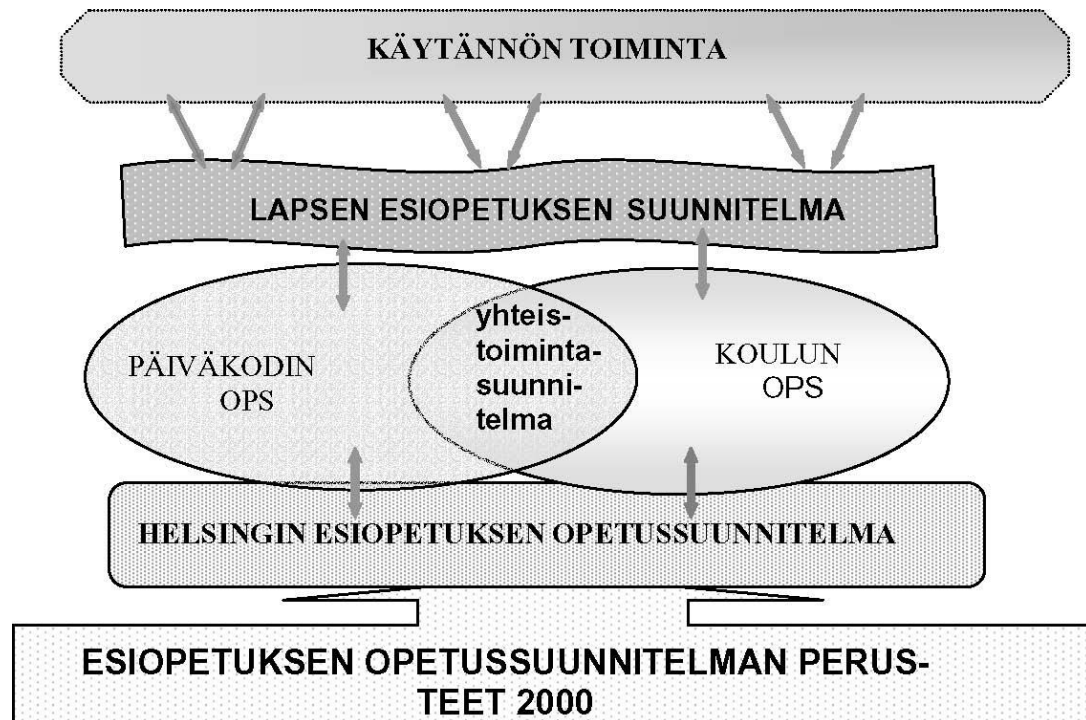
Opetussuunnitelmaa täydennetään vuosittain laadittavalla opetuksen järjestämistä koskevalla toimintasuunnitelmalla (perusopetusasetus 9 §). Toimintasuunnitelmassa kerrotaan esiopetuksen järjestämiseen liittyvistä asioista sekä toiminnalle asetetuista erityisistä tavoitteista toimintakauden aikana.

Toimintasuunnitelman tekeminen aloitetaan keväällä, kun on saatu tieto esiopetukseen seuraavana toimintakautena tulevista lapsista. Toimintasuunnitelman toteutumista arvioidaan toimintakauden päätteeksi. Arvioitu toimintasuunnitelma on yksikön toimintakertomus.

Toimintasuunnitelman lisäksi alueelle laaditaan yhteiseen toimintaan liittyvä suunnitelma lähikoulun kanssa. Yhteistoimintasuunnitelmassa kuvataan alueen yhteistyömuodot ja

toimintaperiaatteet koulun ja päiväkodin välillä. Tavoitteena on kehittää esi- ja alkuopetukseen alueen tarpeet huomioiva, joustava ja pedagogisesti yhtenäinen toimintamalli. Yhteistoimintasuunnitelmassa kuvataan käytännön yhteistyön toteuttamisen lisäksi pedagogisen ja sisällöllisen yhteistyön tavoitteet ja toimintatavat.

Opetussuunnitelman arviointi, seuranta ja kehittäminen on jatkuva prosessi kouluissa ja päiväkodeissa.

Kuva 6. Opetussuunnitelman tasot